

BULETINUL ANARHIVEI

ANUL IV, NR. 2, 2024

O societate pentru libertatea individuală.

Editorial - pag. 1

Ce se mai poate răsfoi prin arhivă (2024) - pag. 2

Serile Anarhivei - pag. 4

Fragmente de istorie trăită - pag. 7

Dosar anarha-feminism - pag. 9

De prin lume adunate... - pag. 26

Recenzii și sugestii de lectură - pag. 36

Colecția anarhivată 2024 - pag. 41

Unde mai citim, ce mai citim - pag. 42

Ce mai ascultăm - pag. 44

Rețetă de grătar vegan - pag. 45

Publicații recente - pag. 46

Platforma ANARHIVA își propune să documenteze istoria puțin cunoscută a pătrunderii și a răspândirii ideilor anarhiste în România, începând din secolul XIX.

Colecțiile arhivate nu sunt menite numai să teaurizeze un patrimoniu, ci mai ales să prezinte continuitatea practicilor și ideilor libertare în spațiul românesc.

În ciuda ocultării tradiției anarhiste autohtone, au existat destule personalități, publicații, grupuri, edituri, periodice, corespondențe și, în general, o importantă producție literară asociată mișcării libertare.

Indiferent de perioada istorică de care vorbim, anarhiștii din spațiul românesc au avut o contribuție care nu s-a limitat la spațiul autohton, ci a depășit orizonturile granițelor politice.

Prin diversitatea surselor și colecțiilor inventariate (broșuri, afișe, reviste, fanzine etc.) încercăm să ilustrăm multitudinea practicilor de organizare și de reflecție critică anti-autoritare.

În același timp sperăm ca această colecție să se dezvolte și să atragă viitoare contribuții care să documenteze aspecte necunoscute ale acestei istorii neîntrerupte. De asemenea, dorim ca prin demersul nostru să trezim un interes mai larg legat de cunoașterea și cercetarea anarhismului în România.

anarhiva.com

anarhivaa@gmail.com

[instagram.com/anarhivaro/](https://www.instagram.com/anarhivaro/)

[facebook.com/anarhivaro](https://www.facebook.com/anarhivaro)

linktr.ee/anarhiva

Anuarul Anarhiviei (2020, 2021, 2022), precum și Buletinul Anarhiviei este o publicație pe care o edităm începând cu anul 2021.

Vă invităm, deci, să răsfoiți și celălalte numere, dacă nu ați făcut-o deja. Acestea pot fi găsite accesând adresa Linktree-ului nostru.

EDITORIAL:

**PÂNĂ NU SUNTEM
TOATE LIBERE**

Am ajuns, la final de an, la al doilea număr al buletinului nostru din 2024. Un an nelipsit, de altfel, de evenimente, și nu doar în ceea ce privește activitatea arhivei. Diversitatea de materiale publicate în acest număr o demonstrează.

Socoteala noastră, atunci când am decis să transformăm „anuarul” într-un buletin bianual, fusese să reducem volumul de texte, iar astfel să ne putem planifica mai bine activitatea editorială. Nu ne-a ieșit de această dată, dar nu renunțăm întru totul la idee.

O altă idee la care nu renunțăm este cea a dosarului tematic din fiecare număr. Dacă primul i-a fost dedicat lui Nicolas Trifon (1949-2023), de această dată subiectul abordat e cel al anarha-feminismului. Dosarul cuprinde, așadar, câteva note biografice dedicate unor voci feminine din „perioada clasică” a anarhismului în România (Didina Constantinescu, Cornelia Ștefănescu-Țărnă, Mina Neuwirth, Lucreția Bălănescu, Ana Luca), dar și un interviu cu membre ale colectivei Lovekills, care publica, în anii 2000, zina anarha-punk și anarha-feministă omonimă.

La capitolul noutăți în activitatea arhivei, putem să amintim inițiativa de inventariere a unor bannere

folosite, începând cu 2012-2013, la diverse acțiuni de protest sau manifestații, prin urmare și apariția unei noi categorii de materiale „anarhivate” (dar care încă nu se regăsește pe *site*).

O altă noutate este crearea, pe pagina Anarhivei, unei secțiuni care reunește texte relevante pentru istoria anarhismului local publicate în ultimii ani. Acestea sunt ordonate cronologic (secolul XIX, secolul XX etc.), ideea fiind de a face mai ușoară parcurgerea acestor istorii. Secțiunea va fi actualizată cu noile materiale care vor apărea și care sperăm să fie cât mai numeroase.

CE SE MAI POATE CITI ÎN BULETIN?

Ca de obicei, am inclus în buletin mici dări de seamă dedicate publicațiilor, evenimentelor sau discuțiilor care ne-au atras atenția (sau la care am participat): de la Serile Anarhivei

(o serie de discuții dedicate istoriilor antiautoritare, inițiată în 2022), la Târgul Anarhist de Carte din Balcani, ținut anul acesta la Priștina; și de la prezentarea aparițiilor editoriale (de exemplu broșura care rememorează „Ocuparea studentească de la UBB din 2013” sau ultimul număr al revistei *Contradictions*, dedicat anarhismului din Europa de Est) la publicarea, în bună tradiție libertară, a unui jurnal de călătorie prilejuit de un mic periplu militant prin Slovenia și Italia.

Găsiți, de asemenea, și un scurt interviu cu persoane care au participat la tabăra/ocuparea de solidaritate cu Palestina din Cluj, dar și câteva informații despre alte inițiative interesante de autoinstruire, cum ar fi cercul de lectură antispeciist.

La finalul buletinului am adăugat lista cu documentele nou indexate în arhivă, o rețetă de grătar vegan (în așteptarea unor vremuri mai călduroase), dar și o listă cu biblioteci care găzduiesc (on sau off-line) titluri prielnice dezvoltării unei conștiințe critice și unei imaginații... revoluționare.

Anarhiva

**SUNTEM TOATE
PRIZONIERE**

CE SE MAI POATE RĂSFOI PRIN ARHIVĂ (2024)

„UN FEL DE PAȘTI AL MUNCITORIMII DE TOATE NAȚIILE”: SCURTĂ ISTORIE A UNUI MANIFEST DE 1 MAI (1892)

„Un fel de paști al muncitorimii de toate națiile”: scurtă istorie a unui manifest de 1 Mai (1892)

Am adăugat recent colecției anarhivate manifestul-chemare al Clubului Muncitorilor din Botoșani adresat „orașenilor” cu ocazia zilei de 1 Mai 1892. Au fost redactate două manifeste, unul adresat „orașenilor”, iar celălalt țăranilor din satele din împrejurimi, care erau și ei chemați să sărbătorească alături de muncitori.

„Fără ca cineva să prindă veste cum, manifestele noastre apărură, deodată, pe toate zidurile târgului, la toate înălțimile, pe garduri, chiar și pe geamul de la felinare. Și cum administrația întreprinsese o goană de exterminare, manifestele apărură pe la ferestrele feluritelor case, lipite pe dinăuntru”, își amintea mai târziu Panait Mușoiu, unul dintre cei care, alături de Panait Zosîn, au participat la organizarea manifestației.

De altfel, inițiativa convocării acestei manifestații aparținuse tinerilor din oraș, în marea lor majoritate elevi, eleve și studenți, care au închiriat o grădină de vară și au pregătit zeci de drapele roșii pentru ocazie. Autoritățile, luate inițial prin surprindere, au ripostat prin sporirea numărului de controale și de patrulare ale jandarmilor; iar, într-un final, prin arestări în rândurile celor suspecți că ar fi fost „copărtași” la organizare.

Panait Mușoiu și Panait Zosîn s-au baricadat în Clubul Muncitorilor pentru a nu fi prinși. După câteva zile de asediu, cu toate străzile și ieșirile blocate de agenții de poliție, „cei doi Panaiți” au fost duși la cazarma unde se găseau și ceilalți elevi arestați. Ca urmare a evenimentelor, Zosîn a fost dat afară din școală. Soartă împărțită, se pare, și de alți colegi.

Ce anume alarmase într-atât autoritățile? Ne putem lămuri poate mai bine parcurgând manifestul „Către orașeni”. În el, muncitorimea din Botoșani, „de orice neam și breaslă”, era chemată să-și afirme înfrățirea, dar mai ales „dorința de a trăi eliberată de orice soi de apăsări și nevoi”. „Oameni care lucrează cu mîntea ori cu brațele și care produc lucruri de folos, muncitori de toate breslele”, se arăta în continuare, „[...] toți și toate care zac sub apăsarea zilei de azi și nu știu cum vor mai duce-o mâine, sunt invitați să ia parte la sărbătoarea noastră, la sărbătoarea muncii”. Sărbătorirea nu era însă doar un prilej de a „sta la vorbă, de a dansa,

ori de a privi și asculta la teatru”, ci și un prilej al „alcătuirii muncitorilor” într-o „tovărășie de luptă”.

Episodul sărbătoririi zilei de 1 Mai la Botoșani în 1892 este remarcabil, dacă ne gândim că evenimentele din piața Haymarket din Chicago avuseseră loc abia cu șase ani mai devreme.

Despre evenimentele din Botoșani și mai ales despre cum au reușit atunci o mână de elevi, eleve și muncitori să tulbure viața tihnită a micului târg moldovean, povestește mai multe Panait Mușoiu în nr. 10 (1901) al *Revistei Ideii*, în articolul „Un moment al mișcării noastre”, care se poate citi în colecția noastră de documente on-line: anarhiva.com/items/show/516.

De asemenea, exemplarul de manifest care a intrat în colecția anarhivată are, pe verso, ciorna unei scrisori trimise de Panait Mușoiu Sofiei Nădejde, pe care tânărul (pe atunci) Panait o informa despre evenimentele de la Botoșani.

PARTIDA MUNCITORILOR

CĂTRĂ ORĂȘENI

Duminea 19 Aprilie sau 1 Mai stil nou, se sărbătorește și în orașul nostru, în Botoșani, cum se sărbătorește în toată lumea o zi mare, un feliu de paști al muncitorimii de toate națiile.

Dacă până acuma am stat răzeși, ne-am deosebit unii de alții și poate ne-am și luptat între noi, a venit vremea să ne dăm mîna, muncitorii și muncitoarele de ori ce neam și breaslă, să facem să tacă ura pe cari am hrănit-o și pe care mulți am moștenit-o de veacuri, a venit vremea să ne răzbumăm de neajunsurile trecutului: înfrățindu-ne.

Partida Muncitorilor nici n'a apucat să se întemeze bine și să se arete la lucru și tot felul de născociri au început să se respindească pe socoteala tei.

Duminea, ziua în care toată suflarea muncitoare mai luminată de pe fața pămîntului a hotărît să manifesteze că dorește și va putea să trăiască liberată de ori-ce soi de apăsări și de nevoi, Duminea Partida Muncitorilor din Botoșani vrea să arete întru auzul tuturor grădințele și scopurile tei.

Oamenii cari lucrează cu mîntea ori cu brațele și cari produc lucruri de folos, muncitorii de toate breslele: agricultori, croitori și croitoare ori cusutoare, cîbotari, pi-trari, dulgheri, zugravii, palarii și cărămîdari, cărăuși, baești de dugheană, calfe, ceasornicari, pitari, taetori de lemne, hamali, cușmari, coșocari, fierari, tipografi, barbieri, cîrelari, tinichigii, olari, vezetzi, funcționarii mici, lucrători de la moară, mașiniști, muzicanți, și ori-ce alt soi de muncitori, cu soțiile și cu copiii lor, societățile evreești, toți și toate cari zac sub apăsarea zilei de azi și nu știu cum vor mai duce-o mîne, sint invitați să iete parte la sărbătoarea noastră, la sărbătoarea muncii.

Duminea vom încerca să facem și o alcătuire a muncitorilor pe bresle. Vom încerca să durăm în locul luptei pentru traiul, atîta de grozavă și de amară azi, o însoțire, o tovarășie pentru luptă.

Lumea se adună de dimineața la Clubul Muncitorilor din strada Mare, în dosul regiei Heinig. Apoi pornim cu steagul clubului pe care stă scris: *Proletarii din toate țările, uniți-vă!* și cu o mulțime de alte steaguri roșii, pornim pe uliți până la frumoasa grădină Petrino din marginea orașului, partea despre Apus. Acolo vom sta la vorba, vom danța, vom privi și asculta la teatru, vom petrece în sîrșit cum se petrece la o sărbătoare mare.

Muncitori și muncitoare de toate breslele și de ori-ce neam, veniți cu toții!

Din partea Clubului Muncitorilor

Botoșani, 1892 Aprilie 16.

EMMA GOLDMAN (1869-1940)

Emma Goldman, una din cele mai puternice voci anarhiste ale veacului trecut, s-a născut la 27 iunie 1869, în imperiul țarilor (Lituania de azi). Emma Goldman a emigrat de timpuriu în Statele Unite, țară de care se leagă în mare măsură și activitatea sa politică.

În discursurile și textele sale, ea a vorbit despre subiecte care, la acea vreme, scandalizau opinia publică și autoritățile. A vorbit despre emanciparea femeii, despre uniunile libere, despre contracepție și autonomie corporală într-o societate în care aceste teme nu doar că erau trecute sub tăcere, ci și, în anumite cazuri, criminalizate. Aceste lucruri i-au câștigat reputația (nemeritată) de „cea mai periculoasă femeie din America”. Dar și o serie de procese și șicane din partea autorităților.

Emma Goldman s-a implicat în mișcarea muncitorească, a denunțat militarismul, a fost o avocată a abolirii sistemului carceral și o susținătoare a reformării educației după principiile libertare. Intrată în vizorul poliției, ea a fost expulzată în Rusia bolșevică, experiență în urma căreia, fidelă propriilor convingeri revoluționare,

a scris mai multe texte în care a denunțat autoritarismul și dogmatismul noii birocrații roșii.

Dintre anarhiștii originari din România, l-a cunoscut pe tipograful Joseph Ishill, care i-a și dedicat un superb volum („Emma Goldman — A Challenging Rebel”); dar și pe Mechel Stanger, care a întâlnit-o în cercurile anarhiste evreiești din Berlin, iar mai apoi la Paris.

În anii 2000, textele sale au fost redescoperite și readuse la viață de colectivele anarhiste din Craiova și Timișoara, mai multe traduceri apărând de-a lungul timpului în zinele și publicațiile anarha-punk și anarha-feministe de atunci: *Ura*, *Lovekills*, *Info-propaganda*, autotext.

Vă recomandăm și antologia de texte „Libertate, Egalitate, Suroritate și Fraternitate!”, tradusă în limba română și publicată de colectivul anarha-feminist Lovekills. Volumul, care cuprinde și o introducere dedicată vieții celebrei anarhiste semnată de istoricul Paul Avrich, poate fi citit în colecția anarhivată:

anarhiva.com/items/show/470

CE CREDEA PIOTR KROPOTKIN DESPRE CRĂCIUN?

Se spune că Kropotkin ar fi fost amuzat de asemănarea sa fizică cu Moș Crăciun. A profitat de această asemănare (și de apropierea de figura Sfântului Nicolae) pentru a critica excesele societății capitaliste și pentru a răspândi mesajul libertar de justiție socială, întrajutorare și solidaritate.

Kropotkin a criticat transformarea unei sărbători a bucuriei comunitare într-un prilej de consum excesiv și acumulare de bunuri. El considera că adevăratul spirit al Crăciunului constă în ajutor reciproc și compasiune, valori pe care, ca anarhist, dorea să le vadă răspândite la scara întregii societăți.

Anarhistul rus a reinterpretat atelierile lui Moș Crăciun de la Polul Nord ca pe un model al organizării economice și sociale bazat pe principii antiautoritare. Acestea ar produce bunuri necesare pentru toți, demonstrând posibilitatea unei economii centrate pe

satisfacerea nevoilor reale ale oamenilor, nu pe crearea de profit pentru o mică minoritate.

Kropotkin nu vedea în dărnicia întruchipată de figura Sfântului Nicolae o utopie. El a criticat și reprezentarea simplistă a Crăciunului ca prilej pentru acte izolate de caritate, argumentând că adevărata dărnicie se bazează pe dorința sinceră de a crea o lume mai justă și mai echitabilă pentru toate ființele. Anarhistul rus insista asupra faptului că spiritul de solidaritate și generozitate specific Crăciunului nu e o utopie și că ar putea fi extins la întreaga societate, prin promovarea cooperării, dărnicii și întrajutorării ca baze ale vieții noastre împreună.

Mai multe despre toate acestea, în textul lui Ruth Kinna care poate fi citit în Biblioteca Anarhistă: „Un ghid anarhist despre Crăciun”.

SERILE ANARHIVEI

Sub titulatura „Serile Anarhivei” am inițiat, începând cu 2022, o serie de discuții, ateliere și prezentări dedicate istoriei antiautoritare, în special celei locale. Documentarea acestor povești, multă vreme ignorate sau neînțelese, este un proces colectiv, care nu poate crește, credem noi, decât prin crearea unor comunități de cunoaștere care să aducă toate aceste fire în prezent.

Pornind tocmai de la constatarea că majoritatea inițiativelor libertare s-au coagulat în jurul unor proiecte pedagogice sau de autoinstruire (grupuri de lectură, biblioteci, spații culturale, publicații), pe 2 februarie a avut loc prima seară a Anarhivei din 2024. Discuția propusă a încercat să prezinte trăsăturile unei educații libertare, dar mai ales rolul important jucat în acest sens de inițiative precum bibliotecile sau arhivele comunitare.

Evenimentul a început cu vizionarea câtorva filme scurte pe această temă, după care s-a discutat despre diferitele proiecte locale a căror activitate e inspirată de ideea și practicile educației libertare. Printre altele, a fost amintită și varianta românească a cunoscutei biblioteci *on-line*, The Anarchist Library. Discuția

generală, la care au luat parte și persoane cu experiență în domeniul pedagogiei, a fost una animată. S-a discutat despre practicile alternative la actualul sistem de educație, dar și despre cum pot diferitele inițiative locale să se coaguleze și să inspire forme emancipatoare de cunoaștere și de relaționare, într-un context în care educația e subordonată aproape în întregime logicii capitaliste a profitului și imperativelor statului-națiune.

Materialele vizionate și tipărite special pentru eveniment se pot găsi aici: linktr.ee/edulibertara.

*

Pe 6 aprilie, la Cluj, a avut loc un concert de acustic și folk punk, cu două trupe: Borneo & Cardanja și Pakopatic.

Ne-am folosit de acest prilej pentru a prefața concertul cu o discuție „Punk și anarhie în anii 90-2000”, la care am lansat și primul număr din 2024 al Buletinului Anarhivei.

Borneo & Cardanja e o trupă în care cântă, alături de Anja din Weimar, și doi veterani ai scenei punk din anii '80-90: Florin „Borneo”, violonist în trupa

SERILE ANARHIVEI:

discuție: Punk și anarhie în anii `90-2000

concert diy: BORNEO AND CARDANJA
(post folk punk - ro/de)
PAKOPATIC
(akustic punk, es/de)

06/04/2024, h 18:30 @ Spațiul Acasă
str. Războieni nr. 60, Cluj

post-punk Arc Gotic, și Dan „Nexantes”, care a mai cântat în trupe precum Teens on Parade, Haos, Terror Art, Critica Radicală. Cei doi ni s-au alăturat pentru a ne împărtăși gândurile lor legate de scena punk din acei ani. S-a discutat despre începuturile mișcării punk la Timișoara, despre represiunea împotriva acesteia (și despre continuitatea ei după 1989), dar și despre primele spații și inițiative care s-au coagulat în jurul scenei anarho-punk, în principal la Craiova și Timișoara. Fără a se confunda întru totul, punk-ul și „anarhia” au avut multe puncte de convergență și, mai ales în contextul României acelor ani, au crescut într-o mare măsură împreună.

Și de această dată ne-am bucurat să descoperim că tema a trezit interes, la discuție participând un public destul de numeros și, mai ales, curios.

*

Pe 29 octombrie a avut loc ultimul eveniment din 2024 sub egida Serilor Anarhivei: proiecția, la Cluj, a filmului artistic *Unrueh|Unrest* (2022), regizat de Cyril Schäublin. Proiecția a fost urmată de o discuție la care ni s-a alăturat și Alexei Evstratov, cel care îl joacă pe tânărul Piotr Kropotkin în film.

Josephine, o tânără muncitoare care produce roata balansierului, cea care mișcă inima ceasului mecanic, ajunge să se implice în mișcarea locală a ceasornicarilor anarhiști, unde întâlnește un călător rus, pe prințul Piotr Kropotkin.

Cyril Schäublin s-a inspirat în realizarea filmului din istoria familiei sale, străbunicile sale lucrând în fabricile de ceasuri din St. Imier, dar și din ampla lucrare a lui Florian Eitel dedicată ceasornicarilor anarhiști din munții Jura, a căror mișcare s-a aflat la originea primei internaționale anarhiste (*Anarchistische Uhrmacher in der Schweiz*, transcript Verlag, Bielefeld, 2018).

La discuție, Alexei Evstratov ne-a împărtășit din experiența sa din timpul realizării filmului, el aflându-se, de altfel, la prima experiență ca actor. În același timp, ne-a dezvăluit o serie de principii care au stat la baza realizării filmului (folosirea unor actori neprofesioniști, modul aparte în care sunt filmate scenele, lipsa propriu-zisă a „protagonistului” etc.) și care fac din *Unrueh* nu numai un film despre începuturile mișcării anarhiste, ci și o mostră de cinematografie anarhistă ca atare.

RESPECT
EXISTENCE
OR EXPECT
RESISTANCE

UBB & UȚCH
ÎNDEPLINIȚI
REVENDIRĂRI

OPRITI
GENOCIDIUL

CLUJ STUDENTS FOR
PALESTINE

UN AN DE SOLIDARITATE CU PALESTINA

Și în a doua jumătate anului 2024 au continuat acțiunile de protest față de genocidul din Gaza, dar și inițiativele de solidaritate cu Palestina în mai multe orașe: Cluj, București, Timișoara.

Pe parcursul anului a reieșit tot mai limpede faptul că, prin numeroasele colaborări militare, dar și prin proiectele derulate de universități și diverse companii, statul român își are (direct sau indirect) partea sa de responsabilitate în tragedia care se desfășoară în Palestina. Ca răspuns la toate acestea, dar și pentru a aduce în atenția publică tema militarizării universităților, au avut loc două ocupări studentești, la București și la Cluj. Prima a durat puțin peste o lună, pe când cea de-a doua a durat două săptămâni. Mai jos, puteți citi un scurt interviu cu câțiva dintre studenții care au participat la ocuparea de solidaritate de la Cluj.

1. Ne puteți spune, pe scurt, care au fost motivele care v-au determinat să participați la ocuparea de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială din Cluj?

R: Probabil, ca totx de acolo, am vrut să protestez împotriva complicității universității la genocidul din Gaza și apartheidul din Cisiordania. Complicitate manifestată atât prin tăcere și lipsă de poziționare/acțiune, cât și mult mai concret, prin colaborarea cu instituții și companii care profită direct de pe urma suferinței palestinienilor.

M: Consider că universitățile sunt o parte integrală a sistemului global opresiv în care ne aflăm și o acțiune radicală trebuie să înceapă de undeva. Am simțit că multe energii se adună în jurul mișcării pro-Palestina, căreia m-am alăturat din solidaritate. Am sperat că această acțiune va fi începutul unui travaliu mai lung de reînșurire a spațiului de învățare de către studentx cu o viziune inclusivă de auto-organizare și pentru eliberare totală.

Ma: Am început să învăț despre Palestina odată cu începutul genocidului de pe 7 octombrie 2023. De atunci m-am informat tot mai mult, am mers la proteste, am urmărit ororile pe ecranul mic al telefonului meu în fiecare zi. De când s-a anunțat prima oară posibilitatea inițierii unei ocupări în România am știut că vreau să merg.

Am vrut să încerc să schimb situația cu armele pe care le am, în instituția unde aveam un loc. Politica e foarte importantă pentru mine și am valori politice ferme. Vreau să mă alătur tuturor luptelor de eliberare și am găsit mai multe colective care s-au reunit alături de noi în aceste lupte.

2. Ce discuții publice s-au propus și ce activități au avut loc în tabără? Care vi se pare cea/cele mai relevantă/-te?

R: Au fost ateliere de bannere, proiecții de film, un atelier de traducere de literatură palestiniană, discuții publice: despre istoria cauzei palestinienilor, despre mișcarea BDS sau Boycott, Divestment, Sanctions, despre mișcarea studentească și viitorul său, despre *veganwashing* și eliberare totală. Discuțiile mi s-au părut cele mai importante, acolo veneau cele mai multe persoane, mai ales din afara *camp*-ului și se crea prilejul unor dezbateri interesante.

M: Aș zice că cea mai relevantă pentru a atrage noi persoane a fost prima discuție publică în care am clarificat cine suntem și de ce am ocupat curtea facultății. În urma acestei discuții, au venit multe mesaje de solidaritate și multe persoane care ni s-au alăturat.

Ma: Cred că toate evenimentele desfășurate au avut importanța lor. Voi vorbi despre câteva dintre evenimentele la care am participat. Primul eveniment facilitat de mine a fost proiecția documentarului *Occupied*. Cred că

cinematografia poate să fie un factor important în învățare și simțire, că poate să fie un motor pentru reacție.

Următorul eveniment la care am participat a fost o discuție despre **veganwashing** și cauza palestiniană. A fost o discuție foarte productivă. Am vorbit despre cum Israel folosește această armă și atrage simpatia persoanelor vegane. A fost o porțiță de a discuta despre antispeciism și intersecționalitate. Am fost profund recunoscător pentru discuție și am simțit că cei prezenți mi-au împărtășit acest sentiment.

3. Care au fost ecourile mai largi ale ocupării printre studenți, profesori, în societate? Cum vi se pare că a fost receptat mesajul vostru?

R: Din păcate, universitățile nu au soluționat revendicările noastre (dar ne așteptam la asta), la care au răspuns oricum destul de vag. Adică UBB. Din partea UTCN nici măcar nu am primit un răspuns oficial. Mi se pare important însă că acțiunea a reușit să coaguleze un grup de persoane din interiorul universității: studentx mai ales, dar și doctorandx sau profesorx care s-au solidarizat cu inițiativa noastră. Și că s-a vorbit destul de mult despre această acțiune în presă (ceea ce nu prea se întâmplă când vine vorba de Palestina în general).

M: Cred că mesajul a ajuns mai clar la persoanele deja mai politizate din cercurile menționate anterior; ceea ce mi se pare de așteptat. Din aceste cercuri au venit multe mesaje de solidaritate. Sperăm să lucrăm împreună pentru mult timp de acum înainte pentru ca fiecare pătură a societății să facă parte din acest efort.

Ma: Sincer mi-e greu să-mi dau seama ce impact a avut fiindcă trăiesc într-o bulă; e mecanismul meu de apărare. Totuși, cred că ocuparea noastră a vizibilizat mult cauza în lumea academică. Au fost doctoranzi care s-au solidarizat cu noi și o mână de profesori. Cred că dacă nu ne lăsăm descurajați și ne angajăm în lupta asta pe termen lung o să ajungem la tot mai mulți oameni, mai ales fiindcă ne-am dat seama de-a lungul ocupării ce acțiuni au mai mult impact în societate.

4. Cu ce impresii ați rămas după această experiență?

R: Inițial aveam *mixed feelings* despre impactul acțiunii. Acum încerc să mă bucur, totuși, că s-a întâmplat și să o percep ca pe începutul unor acțiuni mai ample, mai ales că grupul format în jurul ocupării a rămas unit și își dorește să se mobilizeze în continuare.

În plus, având în vedere că în România nu prea există o cultură a protestului sau o tradiție a organizării studențești radicale, mi se pare un început bun și o continuare, totodată, a organizării pentru Palestina care se desfășura deja dinainte de ocupare.

M: Cred că s-au pus bazele unei campanii pe termen lung și mă bucur mult de rețelele de suport și afinitate care s-au format în acest efort. Este o muncă de durată care abia a început și am mare încredere în persoanele implicate.

Ma: Cel mai puternic sentiment cu care am rămas a fost cel de speranță. Mă bucur că s-au legat relații strânse, pentru ce am mai făcut împreună post-encampment. Am lucrat intens cu ei la organizarea unui festival în solidaritate cu Palestina. Ce am eu în plan pe anul acesta sunt organizarea a cât mai multe evenimente pentru străngeri de fonduri. Voi ajuta cu siguranță și la alte tipuri de acțiuni, dar aceste evenimente o să fie preocuparea mea principală. Sunt foarte entuziasmat să particip și la cercurile de lectură antispeciiste și decoloniale care vor fi organizate de prietenx mei.

5. Știați că au mai avut loc ocupări studențești la Cluj și București în 2013? A fost acest lucru relevant pentru voi în vreun fel, direct sau indirect?

R: Da, știam, deși la început nu am avut contact așa direct cu persoanele care au participat atunci. Eu cel puțin citisem zina apărută în urma ocupării din 2013 (și mi s-a părut *empowering* inițiativa de atunci); apoi am apucat să și discut cu cineva care a participat, dar mi-ar fi plăcut să existe niște legături mai directe între persoanele de atunci și cex de acum. Cred că există o anumită cunoaștere care s-a pierdut pe drum și e important să fie dată mai departe, de la o generație la alta.

M: O parte din persoanele care au luat parte la acțiunea din Cluj în 2013 au format o rețea de suport pentru această ocupare și, stând la povesti cu ele, m-a ajutat să reflectez asupra multor aspecte ale ocupării noastre. Deci a existat o influență difuză care s-a tot intensificat cu timpul.

Ma: Am aflat despre ocupările respective la prima ședință pentru pregătirea *encampment*-ului. Nu am apucat încă să citesc mai multe despre ocuparea respectivă, dar am găsit la un moment dat pe o platformă informații despre asta și am salvat ca să revin.

CÂTEVA PORTRATE

Există o „gaură neagră” în ceea ce privește reprezentarea femeilor și persoanelor queer în istoria locală a anarhismului (care și așa e relativ puțin cunoscută și documentată). Textele care urmează încearcă să schițeze portretele câtorva anarhiste din perioada „clasică” a mișcării din România.

În mare măsură aceste portrete se bazează pe dosarele întocmite de agenții de poliție care urmăreau activitățile grupurilor socialiste și anarhiste; ceea ce constituie o limitare. Parcurgerea acestor surse necesită o doză sănătoasă de scepticism, existând mereu riscul unor relatări exagerate sau unor informații denaturate. În plus, trebuie să ne reamintim că aceste note informative reprezintă perspectiva, arareori binevoitoare, a agenților de poliție. Perspectivă pe care, de altfel, anarhistele încercau să o combată.

O altă sursă sunt articolele apărute în ziarele vremii, dar și textele publicate de anarhiste în presa antiautoritară sau diferite relatări autobiografice, cum e cazul romanului de debut al actriței Ana Luca, din care am inclus și câteva pasaje relevante.

Vă invităm, așadar, să parcurgeți câteva schițe biografice dedicate femeilor care au activat în mișcarea anarhistă din România de dinainte de Primul Război Mondial. Didina Constantinescu, Mina Neuwirth, Cornelia Ștefănescu și Lucreția Bălănescu sunt doar câteva dintre cele care au contribuit, în diferite moduri, la răspândirea ideilor libertare în acea perioadă. Din păcate, contribuțiile multor alți anarhiști de atunci, inclusiv femei, vor rămâne în continuare necunoscute. Sperăm ca istoriile Didinei, Minei, Corneliiei și Lucreției să devină, cu timpul, mai cuprinzătoare, iar culorile acestor portrete, abia schițate aici, să capete mai multă viață.

DIDINA CONSTANTINESCU (1884-19??)

Alexandrina (Didina) Constantinescu a fost cofondatoare a Cercului Cultural și de Studii Sociale „Râvna” (1907-1908), precum și a Cercului Libertar (1908-1911). S-a născut în jurul anilor 1883-1884, fiind originară din București. A absolvit două clase profesionale. De profesie era croitoreasă.

Agenții Siguranței care o urmăreau au caracterizat-o pe Didina în notele lor ca fiind „foarte inteligentă”, „foarte îndrăzneată” și o „admiratoare entuziastă a femeilor anarhiste, în special a revoluționarelor din Rusia”. Ea era chiar „sufletul mișcării, încurajându-i și îndemnându-i pe toți”.

Cercul Râvna a luat ființă la puțin timp după revolta țăranilor din 1907, revoltă reprimată cu ajutorul armatei. În acest context, la întâlnirile grupului s-a discutat îndelung de inegalitățile sociale și economice aflate la originea revoltelor, de represiunea din partea statului, dar și de modalitățile de a-i rezista. În discuții s-a conturat, la un moment dat, și ideea acțiunii directe (sau a „propagandei faptului”). Asta dacă e să dăm crezare rapoartelor lui Vasile Dașchevici, un informator care ulterior a și făcut carieră în poliție pe seama acestor denunțuri. Despre presupusele experimente cu explozibili ale grupului de pe câmpurile din jurul Bucureștiului au scris, la vremea lor, și câteva gazete. Toate acestea au rămas însă doar la nivel de zvonuri, luate în răs chiar și de presupușii „conspiratori”, care au susținut că totul fusese o farsă, o modalitate de a testa credulitatea (și bogata imaginație) a agenților de Siguranță.

Didina a fost o susținătoare a sindicalismului revoluționar, promovat în România de figuri ca Iuliu Neagu-Negulescu, cu care membrii cercului au colaborat la publicarea revistei *Vremuri Noi*, sau Ștefan Gheorghiu, care îi susținea din Câmpina și Ploiești. Sindicalismul revoluționar, infuzat cu idei anarhiste, nu era pe placul liderilor socialiști de atunci, care-l numeau sarcastic „boala franțuzească” (cu referire la sifilis), ceea ce a dat naștere multor dispute în sânul mișcării muncitorești.

Din 1907 până în 1910, Didina a trăit în uniune liberă cu anarhistul Petre Popescu, cei doi formând un fel de „power couple” în mediile politice anarhiste de atunci. Majoritatea întâlnirilor cercului se petreceau la locuința lor, mai ales seara. În timpul zilei, se întâmpla ca tovarășii să se vadă la Cafeneaua

Comercială de pe Calea Văcărești, la un ceai sau o bere, dar și acasă la alți anarhiști, atunci când trebuiau discutate noutățile sau alte chestiuni legate de organizare.

Pe lângă greutățile vieții cotidiene, cei doi au trebuit să înfrunte și hărțuirile poliției, ai cărei agenți îi urmăreau la fiecare pas. Petre Popescu nu reușea să-și găsească un loc de muncă, se pare, tot din cauza Siguranței, care contacta angajatorii pentru a-i informa că era un om periculos, un răzvrătit. Din același motiv, Didina s-a refugiat de mai multe ori la mama ei, care locuia în București, sau la un unchi din Constanța, unde a ascuns broșurile și ziarele tipărite de grup. Fiind foarte greu să procure banii necesari pentru tipărire, tovarășii Didinei și ai lui Petre făceau tot posibilul să protejeze materialele de eventualele confiscări din partea autorităților. De altfel, agenții făceau constant presiuni asupra mamei Didinei, sperând să afle informații despre ea și despre Petre Popescu.

Chiar și în aceste împrejurări, Didina nu s-a lăsat descurajată și și-a continuat activitățile politice. Aflată la Constanța, a reușit să distribuie, alături de un alt tovarăș, peste 200 de exemplare din broșura „Citește-mă!”, publicată de Cercul Libertar în 1908. De asemenea, a vizitat orașe precum Turnu Severin și Brăila pentru a întări relațiile existente și pentru a discuta despre publicarea altor materiale revoluționare.

În vara anului 1910, Didina s-a mutat împreună cu Petre Popescu și alți tovarășii la Ploiești, unde și-au găsit și locuri de muncă. Așa a luat ființă filiala locală a Cercului Libertar, care, din păcate, nu a rezistat decât până în ianuarie 1911, când, ca urmare a despărțirii Didinei de Petre Popescu și a plecării acestuia la Constanța, și-a încetat activitatea. În ianuarie 1911, Didina s-a întors la București, iar din acel moment nu mai avem informații despre ea.

ANA LUCA (188?-1957)

Cercul Libertar a avut-o drept membră, sau cel puțin simpatizantă, și pe actrița Ana Luca. Originară din Iași, Ana s-a născut cândva în perioada anilor 1885-1889. A început să studieze la Conservatorul de Artă Dramatică din Iași, pe care l-a finalizat la București în 1909, an în care a început să frecventeze și ședințele grupului. A întreținut o îndelungată corespondență cu Petre Popescu, chiar și după dizolvarea Cercului.

Pe toată durata participării sale la întâlnirile Cercului Libertar, a făcut parte din compania de teatru a lui Alexandru Davila și a devenit, cu timpul, o actriță

apreciată, cu angajamente la mai multe teatre de prestigiu din țară. În toamna anului 1910, de exemplu, la scurt timp după înființarea unei secțiuni a Cercului Libertar în Ploiești, artista a jucat într-o piesă pusă în scenă la Teatrul Cooperativa din oraș. A fost întâmpinată la gară de către anarhistul Petre Popescu, iar înainte și după reprezentație cei doi au fost însoțiți de T. Dragomirescu, Dumitru Gălușcă și Adolf Kessler (A. Gălățeanu), membri ai grupului anarhist local.

În mai multe note ale Siguranței, întocmite până în 1914, era „recunoscută de acest serviciu ca adeptă a ideilor anarhiste”, însă nu știm cât de mult a fost influențată propriu-zis de ideile libertare. A scris mai multe romane, piese de teatru și poezii, și a jucat, spre sfârșitul vieții, și într-un film, *Citadela sfărâmată* (r. Haralambie Boroș, Marc Maurette; 1957).

În 1927, i-a apărut romanul de debut, intitulat *Prin fumul calumetului*, la Editura Oltenia. Printre filele cărții, care povestește drama unui cuplu prins în haosul Primul Război Mondial, se află câteva pagini care ne-au atras atenția: descrierea unui grup anarhist și a unor personaje care ne duc cu gândul la Cercul Libertar, la Petre Popescu și la Didina Constantinescu. Personajul principal, Rucăreanu, își amintește la un moment dat de tinerețea sa. În spatele vocii lui Rucăreanu o putem însă ghici (și) pe Ana, care pare că adaugă amintirilor acestuia pecetea propriilor experiențe.

La vârsta când încep a se vesteji primele idealuri, când credința și morală curată din suflet încep a se izbi de primele dezamăgiri, când pentru întâia dată se deschid ochii asupra acestei omeniri reale, nevoită a se bălăci în minciună și lașitate, la vârsta când fiecare tânăr se crede un apostol merit să mântuie biata omenire din mizeria în care e cufundată, atunci îi ieși în cale inevitabilul, tainicul laborios, convertitorul revoluționar.

Era în Cișmigiu. Din niște tufișuri îi răsări înainte un tânăr cu ochii arzători, cu părul vâlvoi, cu buzunarele pline de cărți și ziare. În avalanșa de cuvinte pe care tânărul o revărsă, atât de neașteptate pentru Rucăreanu încât nu le pricepu dintr-odată, înțelese că era vorba de masele asuprite, de răsturnarea prejudecăților, de reorganizare generală.

— Înțelegi, vreau să te convertesc, să fi de-ai noștri, îi spunea tânărul.

— Nu mă interesează fericirea unei clase de oameni, ci fericirea universală, răspunse Rucăreanu.

Într-o nouă avalanșă de cuvinte, tânărul căută să-l convingă că ideile lui conțineau fericirea universală.

Îl pofti la ședințele cercului lor și îi dădu câteva broșuri. Rucăreanu nu înțelese mare lucru din acele ședințe. Dintr-o singură privire văzu linia generală a caracterizării lor: multă incôștientță, ambiție, tinerețe și poftă de mâncare, care lup-tau una împotriva alteia.

În general își băteau joc și se răzvrăteau împotriva poliției în primul rând, a armatei, a tronului, a căsătoriei și a tot ce era lege făcută de oameni. Nu voiau să aibă slujbe, pentru că nu admiteau să aibă șefi și nu lucrau pământul căci nu voiau să fie nici robi, nici negustori. În contradicere cu aceste păreri aveau o poftă de mâncare îndrăcită și-și lingeau buzele mâncând tocanele de ceapă, fără carne, cu sosuri groase, pe care tovarășa Lenuța, o femeie uscățivă și sentimentală, le pregătea la mașina ei cu cărbuni, pe când cele câteva femei publice din asociație, tolănite pe patul ei acoperit cu cearceaf alb, fumau bând cafele și plângându-și martiriul la care le îndemna societatea care nu le înțelegea sufletul lor de Magdalene.

Tovarășa Lenuta era de altfel singura care câștiga ceva din produsul mâinilor ei și, cu toate că ironizând-o pentru înjosirea de a lucra, o proslăveau pentru menirea sublimă ce-o avea de-a întreține ședințele cercului. Și ea îi servea multumită și mândră, înțelegând că tocanele ei hrăneau propășirea „Ideei”. Întrunirile se țineau în biata

lor odaie, unde lucra neconținut în fumul de tutun prost, căci Lenuța era și tovarășa de viață a „șefului”, tânărul din Cișmigiu.

„Șef”, adică era exclus din ideile lor, dar indulgența cu care el îl înlătura, lăsa atât de indiscret să se vadă plăcerea ce simțea auzindu-l, încât se înțeleseră mutual să-l lase să se strecoare câte puțin, până când într-o zi, unul din tovarăși proclamă sus și tare: dacă ar trebui să existe vreodată un șef, acela ar trebui să fi tu.

Și era în adevăr un șef, în banda cea mică, alcătuită din câțiva pierde-vară. Erau câțiva evrei cu privirile pline de mister și cu viața intimă necunoscută, câteva femei de noapte și câțiva meseriași fără lucru care se reînnoiau foarte des. Toți aveau aerul că nu pricep nimic. Dar întrunirile aveau pentru ei ceva senzațional care îi făcea să se distreze, mai cu seamă când se citea corespondența secretă, sau când se vorbea despre fabricarea explozibilelor.

Tovarășul șef era singur capul și sufletul. Singur redacta broșura cu titlul alarmant: „Auziți-mi glasul”, a cărei tipărire tovarășul David o obținea în chip gratuit printr-o rudă necunoscută! Singur citea toate ziarele, toate cărțile care l-ar fi putut pune în curent cu mișcarea anarhistă din trecut și prezent, din toate părțile lumii; singur ținea cuvântări tovarășilor ce-și târau timpul în odaia lui, în după amiezile și serile fără

ocupație, cuvântări nebuloase, a căror idee fundamentală dispărea și apărea ca lumina unui far îndepărtat și rămânea veșnic necunoscută; fraze paradoxale și prea științifice pentru a fi înțelese de restul grupului, dar cari cucereau prin căldura cu care erau rostite și prin sugestia ochilor lui aprinși și inteligenți.

Dar această putere de sugestie nu se putea întinde asupra lui Rucăreanu, care era făcut să pătrundă cu o singură privire orizonturi largi. Totuși energia tovarășului șef înrâuri asupra lui. În felul lui, acela lupta pentru binele omenirii. Rucăreanu își începu activitatea din punctul lui de vedere. Zilnic scria, pe câte zece fițuici, idei de pace, de înfrățire universală, îndemnuri la lepădarea de ambiții, la iertare, la înțelegere. Apoi le lipsea în ascuns pe ziduri, pe garduri, pe felinare.

„Zece pe zi — gândea el —, într-un an de zile pot fi convertiți mii de oameni.” Nici nu bănuia că poliția îl urmărise câtva timp, încunoștințată fiind de vizitele lui în acel cerc suspect, că fițuicile lui fuseseră citite de poliție și apoi fu lăsat în pace, fiind socotit ca un maniac religios și inofensiv. Apoi, într-o zi, găsi ridicolă ceea ce numise el o activitate și care se mărginea la câteva garduri din București când lumea e atât de imensă. Și renunță.¹

1. Ana Luca, *Prin fumul calumetului*, Editura Oltenia, București, 1927, pp. 95-98.

MINA NEUWIRTH (1891-19??)

Mina Neuwirth s-a născut la București în 1891, într-o familie modestă cu origini evreiești. Părinții, Bernard și Clara, erau originari din Tulcea și s-au mutat la București înainte ca Dobrogea să fie alipită României în urma războiului din 1877-78. Aceștia au mai avut alți patru copii: Samuel, Golda, Piorko și Rașela.

Mina a terminat școala secundară de fete Focșăneanu și dădea meditații, probabil de limba franceză, pe care o cunoștea destul de bine. A fost activă

politic de la vârsta de 15 ani, fiind membră fidelă a cercului socialist „România Muncitoare”, precum și una dintre colaboratoarele *Revistei Ideei*, unde a trimis traduceri din franceză precum și texte originale.

În perioada în care a colaborat la *Revista Ideei*, aceasta a încercat să aducă în prim-plan teme ce țin de educație, muncă, situația femeii în societate, căsătorie etc. De asemenea, în articolul pe care l-a semnat în nr. 1 (1908) al *Revistei Ideei*, intitulat „Neînțelegere”, Mina Neuwirth pleda pentru depășirea neînțelegerilor dintre socialiștii revoluționari și anarhiști, în

virtutea numeroaselor teme și lupte comune asupra cărora toți revoluționarii ar fi trebuit să se concentreze. În bună tradiție „mușoistă” (și, deci, anarhistă), ea amintea de pluralitatea luptelor și perspectivei și avertiza asupra pericolului ca socialiștii să cadă pradă centralismului, sectarismului și, în definitiv, perspectivei autoritare asupra luptei revoluționare.

Conservatorii, liberalii, radicalii sunt frați pentru a se apăra de dușmanii lor social-democrați, socialiști revoluționari, anarhiști. De ce aceștia din urmă sunt pururea în ceartă? Să cercetăm: fiecare din acești oameni apără o doctrină. Minunat. Trebuie să existe cât mai multe păreri, cât mai multe idei, pentru că adevăratul progres nu stă în uniformizare, ci dimpotrivă. Însă acești oameni fac păcatul de-a fi sectari, de-a se închide în doctrina lor, a se închina ei și a nu mai admite cu niciun chip alta. Acesta e un mare, un foarte mare rău.

În 1907 a tradus textul lui Frederic Stackelberg, *Femeia și revoluția*, care a apărut în întregime în nr. 9 al *Revistei Ideei* din acel an. Traducerea va fi tipărită ca broșură câteva luni mai târziu, în colecția Bibliotecii Revistei Ideei. În acel moment, Mina Neuwirth intră în atenția Siguranței statului.

Și atunci, ca și acum, procurarea de fonduri pentru tipărirea și răspândirea cărților și broșurilor era o problemă spinoasă. Drept urmare, la 11 ianuarie 1908 i-a scris o scrisoare lui Adolf Reichmann, anarhist urmărit de poliție, prin care-i cerea un ajutor monetar, pe care avea să-l răsplătească fie în broșuri, fie în bani. Scrisoarea, precum și apariția broșurii, au atras atenția recent înființatei Siguranțe a statului care a pus agenți să-i urmărească fiecare mișcare. Aceștia i-au remarcat prezența la conferințele cercului „România Muncitoare”. De asemenea, în rapoarte sunt menționate și vizitele sale la „anarhistul Panait Mușoiu”.

În ziarul *Dimineața*, din 22 februarie 1908, aflăm că Mina și sora ei Golda au fost chemate la Siguranță și amenințate cu expulzarea dacă vor mai frecventa

întâlnirile socialiste și anarhiste.² În același timp, poliția le-a percheziționat locuința, de unde au confiscat toate materialele cu caracter revoluționar.

La 8 decembrie 1909 a avut loc atentatul la viața primului ministru de atunci, I. C. Brătianu. Pe drumul spre casă, după ce participase la o ședință a Senatului, liderul liberal a fost împușcat de trei ori în spate, scăpând însă cu viață.

Acest atentat, săvârșit de un muncitor de la atelierele CFR, instigat se pare chiar de agenții sub acoperire ai Siguranței, a dat startul unui nou val de represiuni contra socialiștilor și anarhiștilor. Una dintre persoanele arestate cu această ocazie a fost Mina Neuwirth, care atunci avea numai 18 ani.

În timpul arestului, aceasta a fost amenințată cu violența fizică de către agenții care au interogat-o. În ciuda faptului că nu s-au găsit dovezi care s-o lege în vreun fel de atentat, Mina a continuat să fie urmărită de agenții Siguranței, punându-i-se în vedere să nu mai facă propagandă anarhistă: „Sub amenințarea că voi fi expulzată”, își amintea ea, „mi s-a interzis contactul cu muncitorii și comunicarea cunoștințelor mele cu vreuna din persoane. Cu alte cuvinte, mi se îngăduia să învăț, dar să nu comit crima de a comunica gândurile mele.”

Într-una din notele informative care o priveau, un agent notează o conversație pe care Mina o avusese cu surorile ei. Ea se plângea de remarcile „pornografice”

2. „Legea asupra streinilor” a intrat în vigoare în 1881. A fost o formă legală de a expulza din țară persoanele a căror idei nu plăceau autorităților, de regulă socialiști, anarhiști sau alți revoluționari. Pe baza acestei legi au fost expulzați zeci de socialiști și anarhiști cu origini evreiești, pe considerentul că ar fi „străini”, deși erau născuți în România. Până în 1923, evreii erau considerați „străini” de către statul român, care așadar nu acorda drepturi depline tuturor celor născuți pe teritoriul său. Aceeași lege, profund șovină și antisemită, a fost folosită și pentru urmărirea și expulzarea anarhiștilor italieni, ruși, francezi etc. care ajungeau la acea vreme în România, de regulă ca muncitori. Expulzările se amplifică după congresul de la Roma din 1898 când se pun bazele colaborării între polițiile europene împotriva revoluționarilor și „anarhiștilor”. De altfel, lucru mai puțin discutat, legea a fost aplicată nu numai împotriva militanților socialiști sau a evreilor, ci și împotriva persoanelor care nu aveau o locuință permanentă, a „vagabonzilor”, dar și a comunităților de romi nomazi.

pe care le făcuseră cu altă ocazie agenții Siguranței față de ea și prietenele ei, în timp ce erau postați sub geamul ei.

Trăind cu frica constantă de a fi expulzată din țară sau de a fi arestată, hărțuită și urmărită neîncetat, Mina Neuwirth a încercat să se sinucidă la 20 februarie 1910, împușcându-se în piept. Cazul ei a fost amplu discutat în presa vremii, care a speculat îndelung asupra motivelor pentru care tânăra ar fi încercat să-și ia viața. După câteva zile petrecute la spital, interogată de procuror și presată să dezvăluie ce a determinat-o să recurgă la acest gest, Mina a susținut că motivul era tocmai urmărirea la care era supusă și faptul că „agenții polițienești îi făceau viața imposibilă”. Autoritățile s-au derobat, bineînțeles, de orice responsabilitate, susținând, într-un comunicat publicat în presă, că „împrejurările de atunci au făcut ca ea să fie supusă unui asemenea regim, în timp ce [judecătorul Popovici] a sfătuit-o să caute să se însănătoșească și să uite cele ce a avut de îndurat în trecut din partea poliției”.

Chiar și așa, Mina nu s-a dat bătută și a continuat să fie activă politic, făcând parte din grupul anarhist Margulis-Ghelber din București (după cum îl numiseră agenții de poliție în rapoartele lor), unul dintre grupurile din jurul *Revistei Ideei* din perioada de dinainte de războaiele balcanice.

La puțin timp după aceste evenimente, autoritățile au decis că Mina Neuwirth reprezintă o amenințare la adresa „ordinei și siguranței publice”. Drept urmare, s-a emis o ordonanță de expulzare din țară „în termen de 24 de ore”, așa cum prevedea legea din 1881.

Nu știm cu certitudine dacă decizia de expulzare a fost (sau nu) pusă în aplicare de autorități. Cert e însă că Mina Neuwirth și-a continuat colaborarea cu *Revista Ideei* în anii care au urmat, scriind două articole originale, precum și traducând, împreună cu Ștefan Ionescu, capitolul „Munca intelectuală și munca manuală” de Piotr Kropotkin. Textul a apărut în numărul 120 din *Revista Ideei*, în octombrie 1912. De altfel, acest text a ieșit și sub forma unei broșuri, în martie 1913, în traducerea Leliei Pavlovici (și cu aprobarea anarhistului rus), la Cercul de Editură Socialistă. Această broșură a avut patru ediții succesive, cea din urmă în 1944.

Mina re apare în documente abia în 1921 când, pe 16 ianuarie, trimite pentru „Comitetului de organizare al prizonierilor”, o scrisoare prin care chema la sprijinirea materială a tovarășilor închiși, precum și la crearea unor comitete de ajutorare a deținuților politici.

O regăsim pe Mina Neuwirth și printre delegatele la congresul de înființare al PCR din luna mai 1921. Ea avea programată prezentarea raportului intitulat *Mișcarea feminină*.³ Din păcate, nu a avut ocazia să-l prezinte. Forțele de ordine au oprit congresul, arestând zeci de participanți. În aceleași circumstanțe a fost arestat și un alt apropiat al lui Panait Mușoiu, scriitorul Iuliu Neagu-Negulescu. Acesta își va folosi perioada petrecută în detenție scriind *Arimania sau Țara Buneiînțelegeri*,

3. În proiectul de statut al partidului, la secțiunea „Organizații feminine”, se arăta că „pentru înlesnirea propagandei socialiste se pot organiza în sânul secțiilor cercuri feminine, formate din membrele secțiilor” și că „cercurile își vor avea organizația autonomă”, dar vor avea „administrația și conducerea sub controlul Comitetului executiv”.

utopie pe care o va publica abia în 1923.

Nu avem alte informații despre viața sau activitatea ei de după aceste evenimente. Nu știm dacă ea a rămas în cercurile comuniste sau care i-a fost traiectoria politică mai apoi.

Ceea ce impresionează în cazul Minei e în primul rând hotărârea ei. Ea transpare mai ales din modul în care a înfruntat piedicile și reprimările, continuându-și activitatea, dar și din generozitatea viziunii sale politice. Se poate spune că Mina Neuwirth a fost una din vocile „școlii mușoiste” a „socialismului integral”. Nedogmatică, perspectiva ei se baza tocmai pe recunoașterea autonomiei individuale și de grup, pe necesitatea unei lupte de emancipare care să nu recreeze, sub pavăza revoluției, ierarhiile dominației, dar și pe ideea convergenței luptelor, a solidarității revoluționare; o perspectivă inspirată de idealul anarhiei, de ideea libertății, bunăstării și egalității pentru toți și toate.

CORNELIA ȘTEFĂNESCU (1888-1962)

Cornelia Ștefănescu s-a născut la Brăila, în 1888. Nu avem fotografii sau imagini cu ea, dar din descrierile făcute de agenții de poliție care o urmăreau, știm că era șatenă și purta uneori o rochie albastră, inconfundabilă. Avea, conform acestor note informative, „o statură obișnuită, aproximativ 1,65 metri înălțime și un chip foarte frumos”.

Ne-au rămas despre ea câteva texte împrăștiate în revista publicistului Panait Mușoiu, un articol de ziar și amintirile Mariei Simionescu (Mărioara), care i-a fost vecină în perioada 1915-1916. Aceste relații, în care figura Cornелиei apare

sporadic, au fost scrise la mașină, cândva prin anii 1970.

A petrecut o vreme în Italia și Franța, unde a făcut studii de artă și de unde trimitea corespondențe la *Revista Ideei*. În aceste corespondențe apare menționat și un frate din Brăila. Notele informative și investigațiile agenților au scos la iveală faptul că părinții Corneliei nu mai erau în viață. Două din surorile sale locuiau în Italia. Una se călugărise, cealaltă

era căsătorită cu un bancher. Revenită la București, Cornelia a ținut, se pare, și un mic stand cu vederi și ilustrații.

Activă în mișcarea muncitorească și anarhistă, a fost arestată și închisă pentru prima dată în 1913, pe motiv că luase parte la o manifestație muncitorească din Piața Teatrului Național. A doua oară a fost închisă în 1919. Se pare că, împreună cu alții, imprimase manifeste revoluționare.

Cornelia a fost căsătorită cu studentul Petru Țărnă, care a publicat o broșură intitulată *Problema socială*, text apărut inițial în nr. 148 din 1916 al *Revistei Ideei*. Amândoi au fost colaboratori la *Revista Ideei*. Lui Mușoiu i-au trimis traduceri din franceză, dar și texte originale, unele numere din revistă fiind realizate aproape în întregime de cei doi.

Pe 6 iulie 1916, România a intrat în război, moment în care *Revista Ideei* a încetat să apară. Petru Țărnă a murit pe front, fiind printre primii căzuți în confruntare. După moartea soțului ei, Cornelia a rămas singură cu o fetiță de un an, confruntându-se cu mizeria, dar și cu hărțuirea din partea autorităților. Toate aceste lovituri i-au afectat serios sănătatea.

În primele luni de război, era vizitată frecvent de Panait Mușoiu. Uneori trebuiau să se ascundă în beciul casei din strada Lucaci, unde locuia, orașul fiind atacat cu bombe de zepeline germane. În decembrie 1916, odată cu intrarea armatelor Puterilor Centrale în București, Cornelia, împreună cu fetița ei, s-au refugiat în Moldova, de unde s-au întors după încheierea ostilităților.

Când l-a cunoscut pe Mușoiu, înainte de Primul Război Mondial, Cornelia avea 27-28 de ani. Între cei doi s-a legat în scurt timp o strânsă prietenie. Contribuția Corneliei Ștefănescu la *Revista Ideei* a început să fie tot mai consistentă: a tradus pentru revistă numeroase articole din franceză, scriind în același timp propriile articole politice, literare și reportaje. Ultimul său articol, „Halele

Centrale în 1916,” o combinație între literatură și reportaj, aborda lipsa alimentelor și specula cu alimente din București. „România, se întreba retoric autoarea, ce înseamnă asemenea ficțiune? România nu-i oare numai o abstracție alcătuită de-o mână de șarlatani totdeauna gata, pentru a ne face să uităm de necazuri, să ne joace mici comedii...”

După anumite relatări, Cornelia Ștefănescu se apucase să citească toate numerele vechi ale *Revistei Ideei*, precum și broșurile publicate de Panait Mușoiu. Dorința ei de a se familiariza cât se poate de bine cu munca de până atunci a editorului libertar era, se pare, legată și de intenția acestuia din urmă de a-i încredința la un moment dat revista. Un semn de mare apreciere și încredere din partea lui Panait Mușoiu, după cum remarcă și istoricul Martin Veith în biografia pe care i-a dedicat-o.

Ca mulți alții, inclusiv cei din cercurile libertare, Cornelia a fost entuziasmată de valul revoluționar care a urmat Revoluției din 1917, de evenimentele care au avut loc în 1918-1919 în țări precum Germania sau Ungaria. Să nu uităm că în toamna anului 1918, imperiile se prăbușeau sub greutatea grevelor generale și a mișcărilor radicale muncitorești, ceea ce a lăsat multora impresia că revoluția socială și internațională era iminentă. Drept urmare, în această perioadă îi găsim pe unii anarhiști în rândurile aripilor radicale a Partidului Socialist și a sindicatelor muncitorești.

În august 1919, a fost arestată, așa cum am amintit deja, din cauza implicării sale într-o tipografie comunistă clandestină din Șoseaua Vitan. Cornelia a fost prinsă în timp ce împărțea manifestele tipărite acolo. Episodul a fost relatat și în presa vremii:

În seara zilei de 19 august, Siguranța generală a statului a surprins în șoseaua Vitan nr. 25 pe Nicolae Diaconescu și Gheorghe Marin lucrând în pivniță la tipărirea unor manifeste revoluționare. Din aceste manifeste, care au urmat celor răspândite la 21 iulie și în alte zile, rezultă că autorii lor luptă în contra dinastiei, pentru schimbarea formei de guvernământ a statului, glorifică republicile sovietice, batjocoresc armata română și victoriile ei strălucite, propovăduind grevele permanente și îndemnând la mișcări de stradă. Odată cu cei de mai sus au fost arestați și complicii lor Teodor Himson, Cornelia Ștefănescu, Steinberg, M. Anculescu, E. Zalmanovici, Sofia Marcus, Zambilovici și alții care au fost dovediți că au contribuit la culegerea, tipărirea și răspândirea manifestelor revoluționare, precum și la organizarea unei acțiuni comune cu aceea a revoluționarilor din Rusia, Ungaria și Bulgaria. (Universul, 24 august 1919)

În urma acestor evenimente, Cornelia Ștefănescu a fost închisă timp de mai multe luni în închisoarea Văcărești. În închisoare, Cornelia a scris *De Profundis*, un text îndârjit și emoționant, greu de încadrat într-o formulă anume, o afirmare curajoasă (chiar sfidătoare) a propriilor convingeri, în pofida detenției. Iată cum prefața acest text Panait Mușoiu: „Un spirit învăpăiat caută să rupă zăgazarile închisorii; îl urmăresc în peregrinările lui și mă gândesc la acele serioase probleme de care acest spirit este frământat, probleme care cer o grabnică și cu totul mulțumitoare dezlegare în zilele noastre.”

În broșură, Cornelia arăta că socialismul era forța istorică care urma să elibereze muncitorii, o expresie a maselor deposedate, a muncitorilor și muncitoarelor de pretutindenii. În viziunea ei, revoluțiile erau

momente de cotitură inevitabile, în care oamenii, împinși de forța istoriei, se ridicau împotriva opresiunii, a statului și a capitalismului. Ideile puse în aplicare în vâltoarea revoluționară, scria ea, nu trebuiau să aparțină niciunei elite, căci „sunt ale tuturor”, fiind totodată „oginda gesturilor omenirii întregi”. Oamenii, sugera Cornelia Ștefănescu, sunt capabili să se organizeze singuri: nu este, așadar, nevoie de „un om care să ne ridice din mulțime” și cu atât mai puțin de cineva care „să ne sugestioneze, să ne subjuge, să ne stăpânească”. Spirit lucid, ea se întreba în același timp dacă „suntem totuși în stare să ne lepădăm de fetișismul cel vechi care făurea chipurile de piatră, ca să aibă cui să se închine”. Concluzia ei era una simplă, având vădite accente antiautoritare, anarhiste:

Jos cu Zeii.

Jos cu Idolii.

Jos cu chipurile de piatră.

Adevărul e vădit, nimeni nu-l mai poate înlătura și nu mai avem nevoie să ni-l arate nimeni. Îl cunoaștem: să-l înfăptuim!

În timpul procesului din ianuarie 1920, Cornelia Ștefănescu a fost acuzată de redactarea manifestului pentru care au fost arestați, lucru pe care aceasta a încercat să-l dezmințită, susținând că nu se afla în acel moment la București. Toți cei acuzați au fost ulterior achitați și eliberați din închisoare.

Cornelia Ștefănescu a contribuit, de asemenea, la traducerea mai multor cărți publicate la Biblioteca Revistei Ideei: *Vae Victis. Memoriile unei deținute* de M-me Noro, *Materialismul economic al lui Marx* de P. Lafargue, *Drepturile omului cele adevărate și cele false* de Paraf-Javal, *Ce-i de făcut?* de Cernîșevski,

Libertatea de corelare a lui John Stuart Mill, și altele.

A murit la Paris, în 1962.

La 26 de ani de la moartea sa, a apărut un scurt articol despre ea în numărul 28 (1988) al *Contemporanului*. Pentru a nu crea confuzie cu critica și istorica literară Cornelia Ștefănescu (1928-2010), autoarea articolului i-a adăugat numele fostului ei partener, Țărână. Acest articol, semnat de poeta Violeta Zamfirescu, este, cel mai probabil, singura sursă biografică despre Cornelia Ștefănescu apărută în România după moartea pictoriței.

LUCREȚIA BĂLĂNESCU (18??-19??)

Lucreția s-a născut în satul Șerbănești, în Moldova, la aproximativ 20 de kilometri de orașul Suceava. A fost, se pare, educatoare. A trăit în uniune liberă cu militantul anarho-sindicalist Iuliu Neagu-Negulescu, cu care a activat în mișcarea muncitorească și sindicalistă. De altfel, cei doi s-au cunoscut prin intermediul *Revistei Ideei* la care colaborau, intrând inițial în corespondență. Au avut mai mulți copii: Eugeniu, Narcis, Romulus și Libertatea. O fată, Didonia, a murit în același an în care s-a născut, în 1915.

Lucreția Bălănescu este autoarea unor traduceri din limba franceză și a unor articole de sociologie. De altfel, științele sociale îi interesau pe amândoi. A colaborat cu mai multe ziare și reviste ale vremii, precum *Revista Ideei* sau *Mișcarea socială*. În 1915, împreună cu partenerul ei, a lansat revista sociologică lunară *Documente omenești*. A luat parte, alături de Iuliu Neagu, la congresul de formare al Partidului Comunist Român din 1921.

„Fetele nu ascultă muzică punk. Fetele sunt prea timide să meargă la concerte. Fetele ar trebui să-și păstreze părerile pentru ele. **AICI SUNT FETELE CARE SĂ DEMONSTREZE CĂASTA ESTE GREȘIT!** Fetele cântă muzică punk. Fetele merg la toate concertele. Fetele publică reviste și se exprimă deschis. Fetele și băieții acționează împreună. E timpul să contribui și tu. Depinde de tine!”

LoveKills

O LUME FĂRĂ TEAMĂ: DE LA PUNK LA ANARHA-FEMINISM (INTERVIU LOVEKILLS)

Undeva la începutul anilor 2000, mai multe persoane din diferite orașe (Craiova, Timișoara, București) au pus bazele colectivei anarha-feministe „Lovekills” dedicată luptei împotriva patriarhatului, militarismului, rasismului, fascismului și xenofobiei, precum și susținerii persoanelor marginalizate și a tuturor celor afectate de opresiune. În anul 2003 a apărut și primul număr din zina Lovekills. De-a lungul timpului, pe lângă numeroasele numere scoase sub titulatura Lovekills, zina a apărut și alături de alte inițiative publicistice ale scenei anarhiste de atunci: Ura, Revolta sau Info-propaganda.

Gândită ca o platformă alternativă, în paginile Lovekills a început să fie popularizată, printre altele, istoria anarha-feminismului; pe de-o parte prin publicarea unor biografii dedicate unor figuri precum Sofia Perovskaia, Louise Michel, Voltairine de Cleyre, Emma Goldman, Leah Feldman, iar pe de altă parte prin relatarea diferitelor acțiuni ale grupurilor anarha-feministe din întreaga lume: „Rote Zora” (Germania de Vest), „Mujeres Creando” (Bolivia), „Erinyen Collective” (Berlin) etc.

Tot la inițiativa colectivei, în anul 2006 a fost organizată prima ediție a festivalului „Lovekills”, în cadrul căruia s-au desfășurat ateliere despre autoapărare, expoziții, documentare și discuții pe teme precum etichetarea în mișcarea punk, rolul bisericii în opresiunea femeii, violența de gen etc. Doi ani mai târziu, cu ocazia summit-ului NATO de la București (2008), brutalitatea intervenției forțelor de ordine a fost relatată pe larg pe blogul colectivei și în paginile zinei.

Cu același ton radical, textele apărute în zina Lovekills denunțau cultura patriarhală a violului, hărțuirea stradală, sistemul penitenciar sau rolul poliției în perpetuarea violenței de gen. O privire critică a fost acordată și sexismului din cadrul mișcării anarho-punk de atunci, neasumarea sa politică fiind, de asemenea, adusă în discuție (a se vedea nr. 7).

Rândurile de mai jos sunt rezultatul discuțiilor purtate cu membrele colectivei Lovekills în 2024.

ÎNCEPUTURI

T: M-am născut și am locuit, în prima parte a vieții, în România, mai precis la Craiova. Pot să spun că am avut norocul să trăiesc acolo într-un moment istoric extrem de interesant și de stimulant, atât la nivel intelectual cât și ludic. Așa-numita „perioadă de tranziție” (adică anii '90–2000) nu a reprezentat în România doar trecerea de la un secol la altul. Ea a însemnat și experimentarea unor noi stiluri de viață, familiarizarea cu diferite subculturi, cu moduri de a gândi și de a se exprima într-un stil alternativ.

Pe mine m-a atras (sub)cultura punk. La Craiova exista deja un grup care se întâlnea în centru, la teatru, și care se definea astfel. De ce subcultura punk? Din puținele informații pe care le aveam mi s-a părut cea mai radicală, atât ca estetică, cât și ca mod de a pune în discuție *status quo*-ul.

Mișcarea punk pe care am cunoscut-o eu era deja politizată, dar nu în sensul obișnuit al cuvântului. În practică se discuta despre problemele societății, despre schimbări și cum afectau ele indivizii. Activismul politic se făcea prin încercarea de a trăi și gândi diferit. Chiar dacă era foarte greu de găsit literatură anarhistă propriu-zisă, mulți au început să traducă textele trupelor de punk. Multe dintre ele conțineau deja elemente de propagandă anarhistă. Și așa, încetul cu încetul, s-a trecut de la o „ideologie” existențială la una practică și la dorința de a schimba nu doar viața interioară cât și lumea din jur.

R: Pentru mine personal a contat faptul că m-am născut la țară. Acolo am învățat de la bunici să prețuiesc libertatea, natura, animalele [...]. Pe urmă, în perioada liceului, pe care l-am făcut la Timișoara, o colegă m-a prezentat unor prieteni de-ai ei care erau punkiști. M-am tot întâlnit mai apoi cu ei. Ascultam muzică, ieșeam împreună, beam, dar nu făceam mare brânză [politic vorbind]. Cumva ceea ce ne-a unit au fost marile probleme [despre lume, societate, viață în general] pe care le discutam după școală. Deși faptul că veneam de la sat nu a fost neapărat un neajuns în liceu, au mai existat glume legate de culoarea pielii mele, că e puțin mai închisă.

LOVEKILLS #8

ANARHU FEMINIST-ZINE

În anii '90, în Timișoara, concertele punk se țineau în tot felul de birturi, dar și în instituții ca Facultatea de Construcții, Casa Studenților. Erau mai accesibile atunci decât acum. Abia când s-a deschis INCA (2002/3?) am avut un loc unde să ținem concerte fără să ne mai rugăm de nimeni. La festivalul „Underground” se adunau mulți punkiști (dar nu numai) de peste tot din țară, în jur de 300-400 de persoane. La fel se adunau și la festivalurile din INCA, dar la „Underground” am întâlnit câteva persoane din Craiova care aveau manifeste și *flyere* despre anarhism și libertate. Cu câteva persoane am rămas în contact, chiar dacă pe atunci erau doar telefoane fixe. Ne mai vedeam pe la concertele la care veneau și trupe din alte țări. Cele mai multe erau din Serbia și Ungaria, că erau mai aproape.

LECTURI

T: Anumite lecturi erau „obligatorii” pentru un punkist în perioada respectivă. Câteva mi-au influențat existența într-un mod particular. De pildă *Dumnezeu și statul* de Mihail Bakunin, *Amintirile unui răzvrătit* de Piotr Kropotkin sau *1984* de George Orwell. Abia mai târziu am descoperit scrierile Emmei Goldman. Această întâlnire a reușit să-mi schimbe complet

perspectiva asupra lumii. Am contribuit ulterior la traducerea în română și publicarea unei antologii de texte ale Emmei Goldman, intitulată *Libertate, egalitate, suroritate și fraternitate* (titlu născocit de noi, ca și cuvântul „suroritate”). Acest lucru m-a stimulat spre o mai profundă analiză și cunoaștere a trăirilor umane, pentru că observațiile făcute de Emma Goldman sunt caracterizate tocmai prin atenția pe care o acordă emoțiilor profunde ale indivizilor. Însă „cartea cărților” pentru mine a fost și rămâne *Unicul și proprietatea sa* de Max Stirner.

R: Mie mi-a plăcut foarte mult Emma Goldman. Adică m-am identificat foarte mult cu ea de la prima lectură, chiar dacă eram mai tânără. Ca scriitoare, pot spune că a fost stâlpul meu în viață. Găsisem pe cineva cu care rezonam, care mă făcea să nu mă simt singură, cu toată lipsa de acces la informație de atunci. Îmi plăceau și Piotr Kropotkin și Michel Foucault. Deci cam așa, cumva, m-au ajutat.

PERSONALUL ESTE POLITIC

T: Perioada implicării mele politice nu pot s-o încadrez într-un interval anume de timp, deoarece ea coincide cu dezvoltarea conștiinței mele. Existența însăși (îmi) era politică. Sloganul din 1968 „Personalul este politic” cred că mă caracterizează cel mai mult. Când spun că personalul e politic, bineînțeles că nu mă refer la a face politică asemenea politicianilor, ci la încercarea de a trăi, pe cât posibil, în concordanță cu ideile asumate. Subiectele care mă interesau atunci, ca și acum, erau cele care priveau (și atacau): discriminarea, exploatarea, naționalismul, fascismul, capitalismul, comunismul, patriarhatul, religia, lupta pentru putere, ierarhia, închisorile, granițele și, nu în ultimul rând, valorile tradiționale; statul și biserica/religia cu toate politicile lor criminale.

În aceeași perioadă am descoperit și anarha-feminismul. Un fapt de necontestat pentru mine este că anarha-feminismul nu are absolut nimic în comun cu feminismul instituțional sau reformist. Nu mă interesează să văd femei politicieni, polițiște sau soldați, femei magistrați sau judecători. Toate aceste roluri sunt de combătut pentru un anarhist/-ă, indiferent de identitatea de gen a celor care le dețin.

R: Am avut noi la un moment dat o discuție despre anarha-feminism și am realizat că anarhismul cuprinde toate luptele: împotriva fascismului, rasismului, sexismului etc. [...] În urma acestor discuții, ne-am

delimitat de alte forme de feminism: feminismul liberal și alte forme care au statul în spate. Nu am vrut să ne identificăm în niciun fel cu aceste forme, pentru că inamicul principal al femeii e statul. Iar în patriarhat statul este violatorul principal, statul este criminalul principal, statul este abuzatorul nostru.

După apariția grupului Lovekills am avut parte și de multă critică tocmai pentru că noi criticam câteodată și comportamentul femeilor. Criticăm și bărbații, e clar. Doar de la ei vine tot ce ține de patriarhat. Dar noi ce facem? Ce facem noi dacă acceptăm lucrul ăsta? Dacă noi nu ne ridicăm? Dacă noi nu spunem stop? Când ești fată cineva mereu îți va spune cum să fi tu. De pildă, când a fost o fată care a cântat la chitară, reacția prietenul ei a fost „vai nu, nu! Arată ca și cum te scarpini la pizdă”. Cu toate că era aceeași mișcare pe care o făcea și el la chitară. Au fost și mulți băieți care ziceau, „suntem feminisți sau vreau să aveți și voi dreptul vostru”; dar când era vorba de a fi noi înșine, tot patriarhatul ieșea la suprafață, că eram fată, că eram băiat. Poți să zici că am crescut toți sub același sistem și atunci astea erau luptele cu noi înșine, cu cei din jur și cu sistemul ăsta obtuz. Atunci toți erau împotriva ta: părinții, sistemul, școala, poliția.

ZINELE, FESTIVALURILE ȘI CULTURA ANARHISTĂ

T: Aș dori să subliniez importanța pe care au avut-o fanzinele în propagarea ideilor antiautoritare. La începutul anilor '90, aceste publicații informale erau scrise la mână sau la mașina de scris. Ulterior, computerele au schimbat radical situația, așa cum a făcut-o și conexiunea la internet, deschizându-ne poarta spre mișcările anarhiste și punk din întreaga lume. În România eram flămânzi de informații și cunoștințe, dar mai ales de dorința de a ieși din izolare.

Granițele reale și limitările economice nu ne dădeau posibilitatea de a călători. Contactul virtual a transformat mișcarea punk într-una anarho-punk. Fanzinele au creat o conexiune și la nivel național, grupurile punk având tendința de a se dezvolta și exprima mai degrabă local în anii '90. Apoi s-a „descoperit” că erau punkiști și la Timișoara, București, Iași ș.a.m.d.; iar împreună se putea face mai mult, atât pentru propagarea ideilor anarhiste cât și pentru organizarea evenimentelor punk.

Primul fanzin la care am participat activ a fost *Ura*. Publicația purta subtitlul „Cultura rezistenței, educație pentru revoluție”. *Ura* era o zină anarho-punk în care se dezbăteau problemele perioadei respective, în care erau publicate traduceri de texte anarhiste sau scrieri proprii. Am contribuit apoi la publicarea unei serii de broșuri și pliante sub numele de *Info-propaganda* care cuprindea exclusiv texte anarhiste.

Însă pentru mine nu era de-ajuns. Era nevoie de o zină care să „vorbească” despre ideile anarhiste și despre subcultura punk din punctul de vedere al femeilor. Era momentul ca prejudecățile de gen să fie distruse. Trebuia găsit un nume pentru această zină, un nume care să răsună în mințile oamenilor. Într-o zi, ascultând albumul Ramones, „Animal boy”, am dat peste cântecul „LoveKills” și am avut revelația că era numele perfect pentru o zină anarha-feministă. Numele *Lovekills/ Dragostea ucide* era o provocare împotriva asocierii femeii cu reprezentarea artificială a dragostei, asociere care-i nega astfel orice posibilitate de revoltă eliberatoare. În plus, noțiunea abstractă de dragoste era (și este) folosită ca justificare a multor crime abominabile.

La început, publicarea *Lovekills/ Dragostea ucide* era dificilă deoarece nu dețineam un computer. Până la urmă, cu ajutorul unor camarazi (evit să folosesc cuvântul „tovarăși” pentru că

Încă îmi provoacă greață) din Craiova și din Timișoara, fanzinul s-a materializat. Ideea de bază a acestei publicații era să dea posibilitatea tuturor (fete, băieți, punkiști, elevi, studenți, muncitori) să-și exprime într-un limbaj (simplu sau complex) gândurile, nemulțumirile, criticile față de societatea în care trăiam și față de rolurile pe care aceasta le impunea. Pentru a atinge acest scop a fost necesară implicarea mai multor persoane din Craiova, dar și din celelalte orașe, București și Timișoara. Astfel s-a format Colectivul LoveKills. Motto-ul colectivului era „Lupta pentru libertatea individuală”; scopul fundamental era de a ne regăsi și recunoaște ca indivizi, cu experiențe și sentimente diferite, dar uniți prin dorința de libertate.

Era mult mai simplă și organizarea unor evenimente dacă eram mai multe persoane. Sub egida Lovekills au fost organizate mai multe festivaluri anarha-feministe și o tabără de o săptămână. La aceste evenimente au participat diferite colective din România și din afară. Discuțiile aveau ca subiect violența de gen, dar și represiunea statului împotriva celor care se opuneau opresiunii de orice fel ar fi fost ea.

R: Numele grupului Lovekills a venit de la o trupă punk numită Ramones. După mai multe discuții, am realizat că peste tot unde apare dragostea, apare și ura, gelozia și constrângerea. Cele mai multe limitări ale libertății se fac în numele dragostei. Cele mai multe crime se fac din dragoste. Părinții își bat copiii pentru că îi iubesc, le vor binele, statul recurge la războaie pentru binele poporului, pentru a-l proteja; statul și biserica impun legi împotriva avortului pentru comunitatea neamului și din dragoste pentru cei nenăscuți.

Având mai multe discuții în jurul acestei idei a apărut și manifestul Lovekills, în care am continuat să ne punem întrebarea „de ce ucide dragostea”? Începând cu dragostea de animale. Spre exemplu, iubesc animalele. Atât de mult iubesc vulpea cenușie sau argintie, încât o țin la gâtul meu. Nu calc pe o insectă, dar în farfurie mănânc nu știu ce. Un alt exemplu e dragostea de națiune. Tot forme de dragoste sunt considerate și faptul că mama își crește copiii cu dragoste față de patrie: băiatul să fie un bun soldat și muncitor, iar fata să fie o bună familistă și producătoare pentru țară; să producă copii, nu altceva.

Tot așa au apărut festivalurile Lovekills, datorită unui prieten de care noi ne-am depărtat ulterior. Și ne-am zis atunci, ok, facem noi un festival, dar cum? Facem festivalul fără concert! Concertele ne aduc și destui „maciști” (adică tipi agresivi sau misogini). Noi vom face atunci un *after party*. Va fi privat și va veni doar cine a participat și la discuții. Și, în felul ăsta, au apărut festivalurile la care au luat parte și o grămadă de străini. Totul a fost organizat pe donații, deoarece noi nu am avut bani, nu am avut nimic. Am făcut niște tricouri. Erau niște oameni la București care ne-au ajutat cu serigrafia. Prietena mea și-a bătut capul foarte mult atunci cu revistele și alte materiale tipărite, iar eu am făcut o compilație de CD-uri pentru „Food not Bombs”, iar lumea a făcut donații. Pe lângă toate revistele, festivalurile și un „camp” la care au participat persoane din Franța, Norvegia și Suedia, am mai făcut o expoziție, cred că de 8 martie, în baruri. Expoziție cu mesaje feministe, cu multe texte și poezii ale trupelor de punk. Am inclus și tot felul de scriitoare, dar toate libertare și anarhiste, din scena underground, cu mesaje și desene.

REPRESIUNE

T: Să povestesc despre represiune este ceva mai complicat. Cum rebeliunea generației de atunci a început în adolescență, de la 14 ani în sus, mai întâi de toate s-a avut de-a face cu represiunea familiei și societății. Nu era simplu pentru părinții cu „principii” bine bătute în cuie să-și vadă copiii cu frizuri ciudate, îmbrăcați în negru, copii care puneau în discuție toate „valorile”: pe cele vechi și pe cele noi. Eram supărați, mai bine zis înfuriați pentru tot ceea ce trăisem înainte de '89, pentru izolarea în care eram obligați să supraviețuim în prezent, pentru că „România era pușcăria zilelor noastre, pentru că eram legați de

glie" (*Terror Art*), pentru că ni se nega individualitatea, pentru că ne era refuzată orice formă de protest. Simțeam că trăiam într-o societate putredă. Dar simțirea nu era de ajuns, iar ideile anarhiste au dat un sens răzvrătirii. Din acel moment a intervenit și represiunea din partea statului. Știu din mărturiile celor mai în vârstă decât mine că autoritățile au încercat să ucidă mișcarea punk încă din fașă. Dar nu au reușit. Mișcarea a renăscut mai puternică și mai doritoare de schimbare. Represiunea autorităților de atunci a însemnat șantaj material și emoțional (făceau presiuni asupra familiei, vecinilor, mergeau la serviciu, la școală), presiune psihologică și chiar și violență fizică. Apogeul a fost atins în 2008, la summit-ul NATO de la București. Contactele cu „străinii” îi deranjau foarte mult pe cei care ne urmăreau. Și era foarte evident și de ce: prin contactele astea existam noi. În plus, așa putea afla toată lumea de abuzurile de aici. Nu trebuie uitat că persecutarea persoanelor care aveau legături cu „străinii” era și încă mai este folosită în toate sistemele totalitare.

R: Represiune a fost tot timpul și continuă până în zilele noastre. Am cunoscut persoane care fuseseră punkiști în timpul regimului ceaușist și care povesteau cum erau bătuți și chiar torturați de Securitate. În anii '90 nu s-au schimbat prea multe. În continuare punkiștii erau luați de pe stradă și duși la secție unde de multe ori erau bătuți. Erau ridicați aiurea, fără niciun motiv. Adică de cele mai multe ori motivul era îmbrăcămintea sau frizura.

După anii 2000, odată cu începerea aderării României la NATO și UE, poliția s-a mai relaxat cu bătaile și cu luatul oamenilor de pe stradă aiurea. În schimb, s-au axat mai mult pe urmărirea și cercetări. Erau urmărite persoanele care făceau sau luau parte la acțiuni (zine, concerte, „food not bombs”, manifestații etc.). Ne urmăreau prin

baruri, la concerte, telefoanele, mail-urile, ba chiar mai făceau și vizite la familii sau la școală. Înainte cu vreo lună de summit-ul din 2008 au început cu o avalanșă de presiuni, șantaje, amenințări adresate tuturor celor care presupunau că ar protesta împotriva summit-ului. Cu o săptămână înainte, eu și alți prieteni am fost urmăriți zilnic, chiar și noaptea. Cu toate acestea, tot am ajuns la București. Acolo, în prima zi a summit-ului, au intrat peste noi, ne-au gazat și bătut. Brutalitatea cu care s-a desfășurat acțiunea i-a șocat pe mulți și a lăsat traume multora din mișcare. Chiar au reușit să distrugă mișcarea anarhistă de atunci. Multora le era frică să mai facă vreo acțiune. Peste câțiva ani au apărut alte mișcări, deoarece dorința de a fi liber nu moare.

Acum mi se pare cel mai îngrozitor faptul că controlul e peste tot. Suntem ascultați, filmați, urmăriți în toate modurile posibile, prin camerele de filmat de pe stradă, telefoane, carduri, platforme de socializare. Subtil, poliția dirijează acțiunile autorizate, iar pentru cele neautorizate vin amenzi enorme. Acum mi se pare că există mult mai multă presiune psihologică.

ANARHISMUL DE LA EST LA VEST

T: Aș dori să împărtășesc aici câteva din reflecțiile mele în ceea ce privește anarhismul, experiența mea anarhistă din România, dar și așa-zisul șoc cultural pe care l-am trăit atunci când am plecat din țară.

Descoperirea ideilor anarhiste mi-a dat posibilitatea de a-mi imagina o lume diferită, o lume în care fiecare individ contează, o lume în care schimbările se fac în mod orizontal, fără ierarhii, o lume în care fiecare gândește cu mintea sa și își asumă responsabilitatea pentru deciziile luate, o lume liberă de prejudecăți, de privilegii bazate pe

putere, de superstiții și frici nejustificate, o lume fără frontiere, în care fiecare poate să călătorească indiferent de culoarea pielii, rolurile de gen sau posibilitățile economice. *O lume fără teamă.*

Anarhismul este contrar nu numai capitalismului, ci și comunismului de stat, născut din marxism. Mulți anarhiști au prevăzut devierea autoritară a acestuia. Prăpastia dintre cele două curente s-a văzut în momentul în care anarhiștii au fost dați afară din Internațională; s-a văzut în rezistența anarhiștilor împotriva bolșevicilor, s-a văzut în eliminarea oricărei urme de anarhism în țările așa-zis socialiste. Istoria este plină de exemple care au arătat că „dictatura proletariatului” nu are absolut nimic de-a face cu eliberarea oamenilor. La fel ca în orice dictatură, unicul obiectiv era menținerea puterii statului și formarea unei noi clase conducătoare. Recomand trei cărți care explică foarte bine toate acestea: *Revoluția necunoscută* (1917-1921) de Volin, *Revoluția trădată* de Emma Goldman și... *Ferma animalelor* de George Orwell. Anarhismul este antiautoritar, prin urmare antifascist și anticapitalist. Anarhismul se opune oricărei forme de stat sau religie. Anarhismul nu e o dogmă sau o

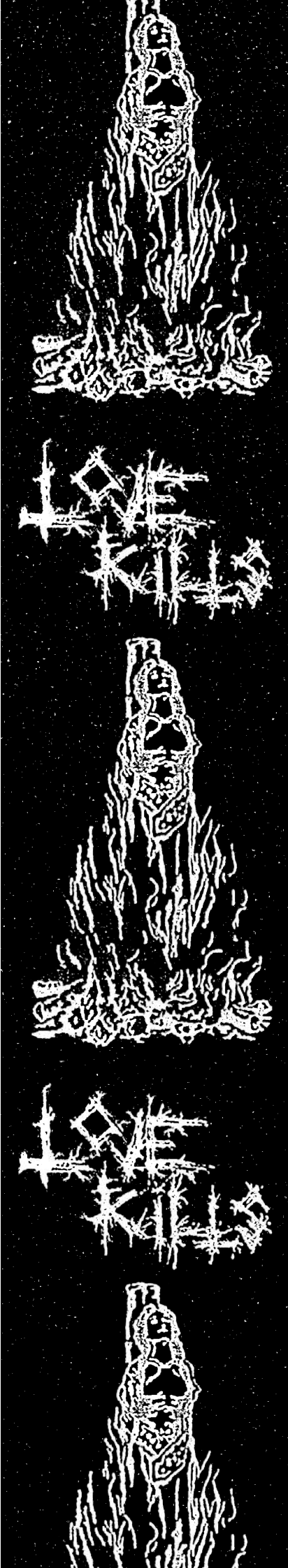
ideologie politică: este cunoaștere și înțelegere, este punerea în discuție a tot ceea ce ne vine impus ca adevăr absolut, de nechestionat.

„Șocul cultural” pe care l-am avut în Italia, țara unde trăiesc acum, dar și prin alte țări din Occident pe unde am călătorit, a fost să văd steaguri cu secera și ciocanul folosite ca simboluri ale rebeliunii și libertății. A fost să văd luptele feministe radicale „depășite” sau transformate în parade de stradă; marile contraste între curentul anarhist de acțiune numit „insurecțional” și cel social, nonviolent, al federațiilor anarhiste oficiale. În România nu era atât de clară această diferență. Dar, informându-mă despre istoria anarhismului și a luptelor stângii radicale din Italia, am început să înțeleg contextul. Subiectele anarha-feministe care în România păreau extrem de provocatoare, în Italia păreau jocuri de copii. Inclusiv mesajele cu care ieșeam la manifestații în România, în Italia păreau cel mult democratice. Așa că, în mod automat, mi-am pus întrebarea dacă ar putea exista o coordonare anarhistă reală la nivel internațional, când contextul în care ideile și luptele se dezvoltă este atât de diferit de la o țară la alta?

LOVE KILLS

anarha feminist zine # 17

CULTURA REZISTENȚEI - EDUCAȚIE PENTRU REVOLUȚIE

R: Chiar dacă luptele erau internaționale, în România lucrurile stăteau puțin diferit. Aici discutam faptul că există multiple forme de opresiune: ideologică, economică, statală, patriarhală etc. Astfel, am realizat că există o ierarhie chiar și cadrul formelor de opresiune a femeii. Femeia din clasa muncitoare sau din clasa de mijloc, le simte sau nu le simte, vorbește sau nu vrea să vorbească despre asta, tot merge înainte, deoarece are cât de cât tot ce-i trebuie. Pe de altă parte, femeile sărace sau cele rome, de pildă, trăiesc tripla opresiune a sărăciei, a stigmatului de a fi romă și de a fi femeie. Și atunci, feminismul privilegiatelor e să ceri drepturi și pentru celelalte, e să renunți la anumite privilegii. Altfel, drepturile și revendicările lor subjugă, de fapt, mai tare alte femei, care oricum se lovesc de multiple forme de opresiune. [...] Am fost la rândul nostru invitate în alte țări precum Croația, Serbia, Austria sau Italia. În Balcani a fost mai ușor cumva, era o altfel de conexiune. Când am ajuns în Italia, ne-am gândit „ce să vorbim acolo?”, că acolo există alte forme de feminism. Cu toate acestea, până la urmă a fost frumos și ne-am înțeles. Au participat multe persoane și am discutat cu alte tipe care aveau interese comune cu ale noastre. Tot așa am intrat în legătură și cu colective din Berlin sau Leeds.

PRIVIND ÎNAPOI

R: Majoritatea discuțiilor din cadrul Lovekills erau despre capitalism și fascism, pentru că ambele sunt forme ale patriarhatului. Discutam despre rasism, capitalism, fascism, imperialism, despre biserica ortodoxă și oprimarea femeilor, deoarece toate sunt forme și metode de acțiune ale acestor ideologii care contribuie la buna funcționare a patriarhatului, la buna funcționare a războiului, a puterii, a dominației, a ierarhiilor și a goanei după bani.

T: Publicațiile, concertele, festivalurile, manifestațiile, discuțiile, toate au avut un rol important pentru cine le-a trăit. Eu nu pot și nici nu vreau să vorbesc aici despre impactul pe care l-au avut asupra persoanelor în mod abstract. Vreau doar să reamintesc faptul că era o perioadă de experimentare. E adevărat că luam multe exemple din Occident, unde exista deja o tradiție a luptelor și organizării anarhiste. Noi însă încercam să adaptăm aceste practici și idei la societatea românească, ținută decenii la rând în izolare și întuneric. Făcând acest lucru, noi ne reinventăm istoria. Contextul social și politic din România s-a schimbat cu o rapiditate incredibilă după 1989. Am avut parte de un veritabil bombardament informațional. Și de prea puțin timp pentru a putea analiza critic noile informații. Posibilitatea de a descoperi alte locuri a deschis noi orizonturi, s-au mărit și posibilitățile economice. Toate acestea au influențat raporturile dintre noi, cei din perioada de tranziție, și chiar modul de a interpreta evenimentele și viața însăși, ducând câteodată la conflicte deschise între cei care s-au radicalizat și cei care au ales să accepte *status quo*-ul și chiar să îl susțină și să îl întărească.

Pentru a putea înțelege prezentul trebuie cunoscută istoria. De aceea este important să rămână o mărturie a acelei perioade, chiar dacă realizez că trăirile de atunci nu se pot exprima cu totul în cuvinte. Pentru cei care privesc acum în urmă, ceea ce făceam noi atunci poate să pară naiv și simplist. Eram însă spontane și departe de retorica academică. E adevărat că multe situații nu au fost înțelese și rezolvate în modul cel mai inteligent la acel moment, dar cu gândirea de acum îmi dau seama că nu se putea altfel în condițiile de atunci.

TOTITNA

DE PRIN LUME ADUNATE...

TÂRGUL ANARHIST DE CARTE DIN BALCANI, PRIȘTINA, 2024

În perioada 5-7 iulie 2024 a avut loc o nouă ediție a Târgului Anarhist de Carte din Balcani, care s-a ținut de această dată la Priștina, în Kosovo. Evenimentele principale ale târgului au avut loc la Termokiss, un centru cultural și comunitar autogestionat, care în general găzduiește activități culturale și educaționale. Clădirea, construită cel mai probabil în perioada socialistă și destul de spațioasă, a permis prezența unui număr relativ mare de colective din regiunea Balcanilor, dar și din Europa și

din Americi, fiecare cu materialele proprii. Discuțiile au avut loc afară, într-un cort încăpător, clădirea fiind înconjurată de o zonă verde relativ mare și „păzită” de proverbialii căței ai Priștinei care au onorat și ei cu prezența lor, în spirit de solidaritate, târgul. În spatele Termokiss și-a făcut apariția și un cuptor mobil de pâine, însoțit de niște brutari pricepuți care, timp de trei zile, au reușit „să închidă” numeroase guri; cel puțin pentru o vreme. Le mulțumim, pe această cale, pentru că ne-au

adus aminte că, dincolo de vorbe și idei, pâinea rămâne unul din limbajele noastre universale.

Ediția a fost cu mult peste așteptările noastre. Spațiul a fost mai mult decât prietenos, iar numărul de participanți a făcut ca târgul să nu fie nici o experiență copleșitoare, dar nici una prea intimă sau restrânsă. La final, ca de fiecare dată, s-a redactat o declarație comună, pe care o reproducem parțial, textul complet putând fi citit la acest link: bab2024.espivblogs.net

DECLARAȚIA COMUNĂ DE LA FINALUL TÂRGULUI ANARHIST DE CARTE DIN BALCANI 2024

În perioada 5-7 iulie, Priștina, Kosovo, s-a transformat într-un centru al gândirii, coordonării și solidarității anarhiste, găzduind cea de-a 16-a ediție a Târgului Anarhist de Carte din Balcani (TACB). Această primă întâlnire anarhistă într-o localitate vorbitoare de limbă albaneză a reunit peste 250 de participanți din 29 de țări, din Chile până în Azerbaidjan. Un total de 32 de colective și inițiative au expus cărți și zine și au fost organizate 18 discuții și evenimente, ilustrând marea diversitate a mișcării. În adevăratul spirit al colectivismului și ajutorului reciproc, participanții s-au implicat activ în organizare, făcând din acest eveniment o excelentă demonstrație a ceea ce se poate realiza prin efort colectiv.

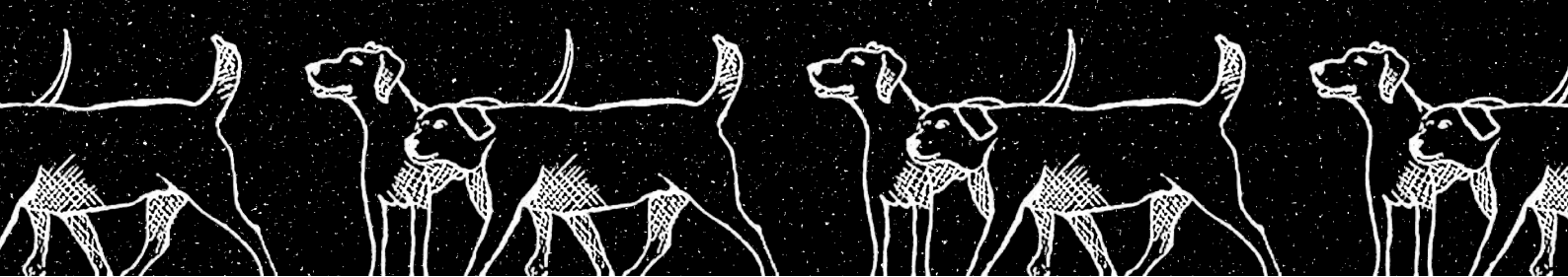
Organizarea unui astfel de eveniment în Priștina este deosebit de importantă. De la sfârșitul războiului, Kosovo a rămas captiv într-o

stare de conflict perpetuu, ceea ce a dus la o atmosferă de tensiune permanentă între statul Kosovo și Serbia. Elitele din ambele țări au profitat din plin de această situație, creând un climat de dezbinare între societăți, de pe urma căruia au beneficiat. Simplul fapt că tovarăș din toți Balcanii, inclusiv din Kosovo și Serbia, au denunțat, umăr la umăr, naționalismul și politica statului este o dovadă puternică a angajamentului nostru colectiv față de solidaritate, rezistență și colaborare, dincolo de hotarele artificiale și de politica de stat care încearcă să ne separe.

Importanța acestei reuniuni nu poate fi minimalizată. Într-o perioadă în care flăcările războiului fac ravagii, iar „fantoma” fascismului se răspândește peste tot în lume, statele devin din ce în ce mai militarizate, iar represiunea crește. [...] În calitate de colective anarhiste,

dar și ca indivizi, considerăm că este imperativ ca popoarele din Balcani (dar nu numai) să-și aprofundeze coordonarea și să-și consolideze rețelele de rezistență împotriva intensificării naționalismului și militarismului. Dacă nu facem acest lucru, se va ajunge inevitabil la război.

Războiul este o parte intrinsecă a sistemului capitalist. Fie că este de intensitate mică sau de amploare, el servește drept instrument important pentru extinderea capitalismului, prin deschiderea de noi surse de exploatare, cum ar fi pământul, marea, mineralele, ființele vii sau producția și vânzarea de arme. Nu cădem în capcana de a considera conflictele drept antagonisme binare între statele-națiune, deși acceptăm nuanțele și contextele care le generează. Le înțelegem mai degrabă ca războaie ale capitalului împotriva societăților.

Conflictele din Ucraina, Sudan, Siria, Myanmar, Africa Subsahariană, războaiele cartelurilor din Mexic și altele împărtășesc toate aceeași logică a dominației și a expansiunii capitalului, care aduce doar moarte și distrugere. [...]

Poate că cel mai respingător și evident exemplu de logică a războiului este genocidul din Gaza, dar și atacurile din Cisiordania împotriva poporului palestinian. Acestea au făcut zeci de mii de victime civile și au devastat întreaga regiune, imaginile atrocităților fiind difuzate pe toate ecranele. Totul e susținut de puterile mondiale și de complexul militar-industrial, inclusiv de statele balcanice, care au oferit sprijin politic și militar. Războiul de anihilare din Gaza servește deopotrivă drept memento al capacității Occidentului de a duce războaie colonialiste, de exterminare, cât și ca un laborator de thanatopolitică, arătând ceea ce doresc și sunt capabile să facă în prezent clasele conducătoare unor întregi populații.

Târgul Anarhist de Carte din Balcani 2024 a reafirmat forța colectivă și angajamentul nostru, al tuturor, de a construi o lume liberă de opresiune, reafirmându-ne și devotamentul pentru rezistență și solidaritate. [...] Coordonarea și solidaritatea sunt pilonii pe

bazat pe ajutor reciproc, libertate, empatie radicală și egalitate.

Trebuie să subliniem încă o dată importanța organizării acestui târg de carte într-o geografie unde se vorbește albaneza, acest eveniment marcând prima adunare anarhistă care a avut loc vreodată în aceste ținuturi. Colectivele, grupurile și persoanele din întreaga lume care au participat la întâlnire au avut ocazia de a afla mai multe despre contextul și luptele locale, dar și de a-și împărtăși poveștile și luptele cu oamenii din Priștina. Pentru numeroșii locuitori din Priștina care au vizitat târgul de carte, precum și pentru colectivele și persoanele care l-au susținut, aceasta a fost o experiență de învățare care a demonstrat puterea organizării non-ierarhice, bazată exclusiv pe solidaritate și ajutor reciproc. De asemenea, a ieșit în evidență și relevanța analizei și organizării anarhiste în cadrul luptelor locale și regionale.

În cele din urmă, ne face plăcere să anunțăm că următorul Târg Anarhist de Carte din Balcani va avea loc la Salonic, Grecia.

Participantx la Târgul Anarhist
de Carte din Balcani 2024

**I NOSTRI CANDIDATI NON HANNO
TROVATO POSTO IN ALCUNA LISTA**

I SOVVERSIVI NON VOTANO

„ÎN VIZITĂ LA TOVARĂȘII NOȘTRI DIN BALCANII DE VEST” (FILE DE JURNAL)

JOI, 29 AUGUST

Am ajuns de la aeroportul din Treviso la Veneția cândva în prima parte a după-amiezii. În cele câteva ore până la trenul către Trieste/Trst, ne-am zis să luăm orașul la pas mărunț. Nu ajungem în fiecare zi la Veneția și nici nu aveam de gând să venim dacă ar fi trebuit să ne căutăm cazare și masă!

Unul din primele lucruri care ne-au sărit în ochi au fost numeroasele mesaje de susținere a Palestinei și împotriva genocidului. Cele mai multe mesaje se puteau găsi în apropierea sediilor Universității Ca' Foscari din Veneția, care, se pare, este părtașă la acest conflict prin colaborarea cu autoritățile israeliene. Partea superioară a unei porți ce dă într-una din curțile universității era împoșcată cu vopsea roșie, devenind, astfel, un nou *landmark* de fotografiat de către turiști.

(...)

Am fi vrut să mergem să vedem palatul venețian unde a avut loc, în 1984, o Adunare Anarhistă Internațională¹, dar nu ne-a permis timpul. Anul acesta, în perioada 18-30 octombrie, tova. de la Arhiva Pinelli din Milano vor organiza o aniversare a 40 de ani de la acea întâlnire, la care au participat figuri importante ale mișcării anarhiste de atunci, ca Murray Bookchin, Colin Ward sau „al nostru” Nicolas Trifon. Cex de la Pinelli au reușit

1. centrostudilibertari.it/en/venezia-84-back

să se organizeze chiar bine pentru acest eveniment, făcând accesibile aproape toate materialele legate de întâlnirea de atunci, precum și numeroase transcrieri ale discuțiilor purtate.²

La 21:02 am avut trenul către Trieste/Trst. (...)

VINERI, 30 AUGUST

(...)

Cu ocazia asta am putut vizita puțin satul Padriciano despre care Mi. ne-a spus ulterior că poate fi considerat o suburbie a orașului, aici trăind mulți oameni bogați.

În centrul satului se află o bisericuță din piatră, pe care, oarecum surprinzător, se află o placă cu numele eroilor antifasciști din cel de-al doilea război mondial (în majoritatea lor, sloveni), precum și o stea roșie, comunistă. Gazdele noastre ne-au spus că, în ciuda caracterului de stânga, antifascist al zonei rurale din afara Trieste/Trst, cazul acestei biserici este unic, monumentele antifasciste fiind independente de cele religioase.

Gazda noastră ne-a explicat că în regiune există o diferență între Trieste/Trst, orașul, și zona rurală: orașul este unul italianizat, pe când zona rurală este una majoritar slovenă, care pe vremuri privea cu admirație spre Iugoslavia lui Tito și fusese antifascistă încă de la începuturile fascismului, în 1920-22.

2. centrostudilibertari.it/en/ven84-homepage-en

Tot Mi. ne-a mai menționat despre procesul forțat de italianizare a orașului Trieste/Trst, început de îndată ce acesta a intrat în componența Italiei, în urmă cu 100 și un pic de ani. Acest proces a însemnat eliminarea simbolurilor, amintirii, istoriei și a tot ce nu era italian; zona a fost, în perioada veche, o regiune mai degrabă multiculturală (chiar și astăzi, în afară de italiana oficială, în regiune se vorbește friulană, venețiană, slovenă, germană bavareză). Acest lucru creează un antagonism profund între cele două lumi, orașul fiind italian, național, exploativ, expansiv, iar zona rurală fiind slovenă, antifascistă, productivistă, mai lentă în ritmicitatea vieții. Desigur, nici acest proces de colonizare urbană nu este ceva nou pentru noi, cunoscând exemplul orașului Cluj/Kolozsvár (și a multor alte orașe din Transilvania, Banat, Crișana, Basarabia etc.) care a trecut printr-un proces de românizare odată cu intrarea în componența teritorială a statului român.

Există chiar și o diferențiere geografică între cele două „lumi” din această parte a regiunii Friuli-Veneția Giulia³: Trieste/Trst este la nivelul mării, pe când ruralul se află pe Podișul Karst (Carso în italiană, *Kras* în slovenă), la minim 250-300 m deasupra nivelului mării. Regiunea

3. Istoric vorbind, o mare parte din această regiune a fost parte din Imperiul Austriac. În 1866, mai multe localități au fost integrate în nou-apăruta Italie, dar chiar și așa, mare parte din regiune a rămas sub austrieci, respectiv Imperiul Austro-Ungar, până în 1918.

este importantă și din punct de vedere istoric, deoarece aici s-au studiat pentru prima dată formele de relief create de disoluția calcarului prin intermediul apei încărcate cu dioxid de carbon. Chiar denumirea de relief „carstic” derivă din numele podișului.

În prezent se dorește și eliminarea elementelor „rebele”, a oricăror zvâcniri contraculturale, un exemplu ilustrativ în acest sens fiind limitarea organizării de concerte, mai ales a celor care ar fi după ora 22:00. În urmă cu ceva ani au dispărut localurile contraculturale, iar cine a continuat să organizeze concerte punk, de exemplu, a apelat la tot felul de spații precum sălile de bowling sau cluburile pentru persoane vârstnice. Din cauză că oficialitățile au aflat că în cadrul acestor evenimente se împărțeau și fluturași cu mesaje mai politice, au început să amenințe spațiile cu pricina cu controale și amenzi dacă vor mai permite organizarea de concerte. De frică, așadar, în multe locuri nu s-au mai putut organiza astfel de evenimente.

Odată cu răcoarea după-amiezii, au început să apară invitații și participanții la festivalul auto-organizat din curtea casei, în special cei din slovenia, dar și un localnic italian, Iv., foarte dornic de povești.

Pe când încă ne aflam în Trieste/Trst, D. observase un sticker al colectivului Kraken, pe care se află o caricatură care „îmbrățișă” cu mare drag o navă de croazieră. În discuție, Iv. a oferit mai multe detalii despre acest colectiv, precum și despre nemulțumirea crescândă a oamenilor legată de aceste nave de croazieră, care de la an la an sunt tot mai multe (uneori și două pe zi), ridicând nivelul de poluare din oraș; precum și de fluxurile nebune de turiști care coboară, dintr-o dată, în oraș, ca termitele. Legat de Veneția, Iv. ne-a spus că a existat și acolo o mișcare împotriva acestor nave, acestea afectând integritatea structurală a clădirilor (construite pe piloni de lemn, vechi de sute de ani). Din fericire, dar poate și din cauza importanței orașului în rețeaua globală de turism, mișcarea a avut succes, iar navelor de croazieră nu li s-a mai permis să intre în Laguna Venețiană.

SÂMBĂȚĂ, 31 AUGUST

Ziua cea mare și cea mai lungă. Azi au avut loc, concomitent, două evenimente: festivalul Črn Trn („Spinul Negru”) al rețelei radicale de agricultori, precum și zilele de naștere ale lui Mi. și Sa., care și le-au mutat la această dată pe motiv de tovarășie: a fost o perioadă în care au existat în proximitate nu doar tova. lor din

slovenia și italia, ci și tova. dragx din grecia, în frunte cu Comrade Baby (o tovarășă de numai 8 luni, căreia i-am dat acest nume după ce am aflat cât de calmă și fericită este). Pe acest considerent am fost invitați și noi, spre a ne bucura de această ocazie cât mai multx.

Am ajutat încă de dimineață la curățarea și tăierea legumelor necesare pentru masa de prânz și cină, ca după amiază să stoarcem două gastronoame de bucăți de soia lăsate la hidratat 6 sau 7 ore, care ar fi trebuit să ajungă pentru 30 de persoane.⁴ Noroc că am fost ajutați de două persoane italiene care au intrat în vorbă cu D., deoarece de la un punct încolo au început să ne doară mâinile. Ce sală-ți mai trebuie când ai atâta cantitate de mâncare de pregătit?

În acest timp, tova. agricultori au avut mai multe ședințe interne de organizare, dar la un moment dat, după-masă, a avut loc și o discuție deschisă despre diverse lupte și situații locale legate de mediu și agricultură și nu numai, precum și despre implicarea statului în toate aceste probleme. Partea cea mai mare de timp a fost acordată luptei locale din Trieste/Trst—Opicina/Opčine, intitulată NO Ovovia, împotriva construirii unei telecabine (**ovovia**) care ar fi legat cele două localități. Dar care nu avea niciun beneficiu pentru comunitatea locală. Ca idee, Trieste/Trst este un oraș aflat la nivelul mării, iar Opicina/Opčine este sus, la o altitudine de 330 de metri, în Podișul Karst.

Sunt trei aspecte pe care le considerăm importante de subliniat: primul este acela că toată lumea, indiferent de politica asumată sau clasă, se opune acestui proiect. Totx consideră lipsită de sens construirea acestei telecabine, cu atât mai mult cu cât există o linie de tramvai construită la începutul secolului trecut care leagă deja cele două localități. [...]

— Infrastructura există deja, trebuie doar folosită, ne-a spus vorbitorul.

Un al doilea aspect este faptul că orașul Trieste/Trst trebuie să folosească banii alocați prin PNRR⁵ cât mai repede posibil (până în maxim 2026), altfel îi pierd. Așa că au scos de la naftalină acest proiect stupid (să ne amintim de metrourul nostru din Cluj/Kolozsvár). Tot aici trebuie menționat faptul că, de altfel, se dorește sifonarea acestor bani publici spre privat, o manevră cu care suntem deja mult prea obișnuiți și la noi în România. Desigur, cum era de așteptat, proiectul are deja o întârziere de câteva luni.

4. Rețeta poate fi găsită la pag. 45.

5. Planul Național de Redresare și Reziliență, bani primiți de la Uniunea Europeană.

Ceea ce ne duce la cel de-al treilea aspect, acela al monopolului avut de cele câteva firme care construiesc astfel telecabine, cu sediul fie în Tirolul austriac, fie în cel italian. Din cauza saturării pieței, nemi-construindu-se telecabine la munte, zăpada fiind tot mai rară în regiune, deci nici pârtii noi de schi, firmele încearcă să pună presiune pe diverse localități să-și construiască astfel de linii. [...]

Municipalitatea nu se sfiște să folosească tactici de intimidare sau chiar presiunile poliției pentru a intra pe proprietățile rezidenților, pentru a face diverse măsurători sau pentru a lua mostre de sol — cu atât mai mult încât zona este una carstică, deci solul este mai degrabă format de roci moi.

În același timp, pentru a putea construi partea de gondolă care trece prin oraș, municipalitatea este obligată să schimbe niște legi de urbanism.

Zona naturală aflată sub linia telecabinei este o zonă protejată la nivel european, fiind inclusă în Natura 2000. Există ecosisteme și copaci vechi, iar proiectul ar interfera inclusiv cu sursele de apă, în care trăiesc, pare-se, țestoase mici. Vegetația va trebui păstrată joasă, ca să nu interfereze cu cablurile telecabinei. De asemenea, va fi nevoie de drumuri pentru utilajele de construcție, ceea ce ar însemna defrișări și modificări ale terenului.

Pentru că nu va exista o alternativă rutieră la tramvai, iar în oraș trebuie să plătești pentru a avea acces la orice, nu prea există parcuri sau copaci; zona naturală este așadar folosită drept parc de foarte mulți localnici. Ca formă de protest, au fost deja organizate diverse activități pentru localnici ca să exploreze zona naturală, precum *egg hunts*.

Iar localnicii au acoperit marcajele de tăiere a unor copaci cu noroi. De asemenea, există planuri pentru unele acțiuni directe, precum ocuparea unor zone prin construirea de case în copaci și mobilizarea localnicilor. Doar că și municipalitatea a pus camere de supraveghere în pădure pentru a monitoriza fauna; sau cel puțin asta susțin reprezentanții municipalității.

— Poate că vor supraveghea animalele care vor trece prin fața camerelor, ne spune vorbitorul, dar la fel de bine se pot folosi camerele și în supravegherea animalelor umane, a tova. noștri.

[...] Acest proiect este combătut nu doar pe cale populară, comunitară, ci și la nivel legal, în justiție. Inițiativa lor nu are legătură cu organizarea populară și e foarte costisitoare, fiind cheltuiți până acum peste 80.000€. Ar mai fi nevoie de alți 100.000. Nu au neapărat susținere de masă, dar e limpede că nu duc lipsa fondurilor.

În schimb, Comitetul NO Ovovia⁶ este unul popular, format atât din persoane neimplicate politic, cât și din rezidenți afectați de proiect care în cadrul acestui grup au învățat, cu timpul, diverse tactici de organizare, de dezbateră, de luptă, venite dinspre zona politică, libertară/anarhistă.

— Mi-aș dori ca, prin modul acesta de organizare, oamenii să vadă mai departe de propriile lor curți, să vadă că este o chestiune la nivel de societate, că lucrurile sunt legate între ele și că mai e mult de lucrat și de luptat pentru a avea o viață mai bună. [...]

Am avut și noi o intervenție scurtă, legată de Neptun Deep, despre Roșia Montană, despăduriri ilegale și presupusa „problemă” a urșilor, care, de altfel, coboară în zonele populate de oameni din cauza micșorării habitatului lor natural. De asemenea, am prezentat situația din Cluj/Kolozsvár, legată de

6. <https://noovovia.it/>

gentrificare și efectele negative ale acesteia asupra mișcării noastre.

Mai spre seară a început petrecerea propriu-zisă, având loc trei concerte. Primul concert a fost al unui rapper care ne-a făcut impresia nouă, celor care nu cunoaștem limba croată, că are versuri mai degrabă „liniștite”. Ulterior am aflat că, în ciuda aparențelor, versurile lui sunt foarte bine „împământenite” în teorie și praxisul luptei de clasă. A urmat o cântăreață queer de origine israeliană, plecată din Palestina. Iar ultimul concert a fost al unei trupe punk italiene, care a pus publicul în mișcare.

În paralel s-au făcut grătare vegane și nevegane, s-au ciocnit pahare, s-au discutat fel și fel de povești personale și/sau politice, am făcut conexiuni noi, iar la finalul zilei, din miez de noapte până către aproape dis-de-diminează, lumea a fost fericită și distrată de DJ X, care a pus muzică foarte bună de pe viniluri.

D. a stat la povești cu grex care supravegheau cu rândul bebelușul care dormea în timp ce boxele erau date la un volum ridicat în curtea din satul italian.

DUMINICĂ, 1 SEPTEMBRIE

După o noapte care s-a prelungit pentru noi până destul de târziu, a doua zi ne-am trezit cam răciți.

Din cele 50-60 de persoane care fuseseră cu o noapte înainte, multe au plecat, mai ales dintre cele

care locuiesc relativ aproape, prin Italia. Am dejunat, după care am plecat la Opicina/Općine, localitatea unde va fi una dintre cele două stații de capăt ale telecabinei din Trieste/Trst. Mai multe persoane au plecat de dimineață, pe jos, dar majoritatea dintre noi am luat autobuzul 51.

De cum ne-a văzut, șoferul și-a dat seama (se vedea pe fața lui un soi de „ehhh, da, gloata asta veselă...”) că nu aveam de gând să plătim biletul. În autobuz s-a simțit ca și cum am fi mers într-o excursie cu clasa. Toată lumea vorbea cu toată lumea, veselia se simțea în aer, precum și mahmureala cauzată de petrecerea ce avusesse loc cu numai câteva ore înainte.

Ajunși în Opicina/Općine, am luat-o pe jos până la Obeliscul de unde se deschide o panoramă spre Trieste/Trst și Marea Adriatică. Oamenii au putut vedea pădurea, precum și clădirile care vor fi afectate dacă proiectul gondolei va fi pus în aplicare. După câteva cuvinte despre locație, a avut loc o afișare de banner în solidaritate cu această cauză.

Imediat după, „clasa”, în frunte cu Mi., a fost dusă la gelateria locală. Multora ne-a fost greu să ne decidem ce sortimente să alegem, având peste 20 de opțiuni, sau câte cupe. Am ieșit cu toții din clădirea gelateriei și ne-am găsit un loc la umbră, unde ne-am terminat *gelato*-ul.

După, am vizitat monumentul local dedicat luptătorilor antifasciști și familiilor acestora, uciși și funcționa

1944-1945. Și aici, ca și la Padriciano/Padriče, majoritatea erau slovenx. Versurile poetului Srečko Kosovel⁷ erau înscrise pe monument, atât în limba acestuia, cât și în italiană.

**Moartea pânđește în inima mea.
A crezut că mă voi prăpădi.
Dar spiritul,
Care este în mine până în
ultima zi
Strigă; mă voi răzvrăti!**⁸

La ora 13:00 am luat autobuzul înapoi. [...]

Reajunși la Padriciano/Padriče, am petrecut mai multe ore relaxându-ne și strângând lucrurile, făcând curat etc. Lungiți pe șezloange, am povestit câte ceva despre noutățile din mișcările noastre locale, adică din cele slovene și românești, așteptând, cu leneveală, ora 18:00, când aveam de gând să plecăm la Trieste/Trst, ca să vizităm Centrul Cultural „Germinal”⁹.

Ne-am dus cu mașinile, pe care le-am parcat lângă Piața St. Giacomo. Acolo, în fața bisericii, erau amplasate mai multe mese cu haine și fel de fel de alte obiecte. Avea loc un eveniment de schimb prin troc sau gratuit! D. și-a luat o fustă, intrând în vorbă cu persoana care era la acea masă, aflând astfel cum are loc acest eveniment. Nu este neapărat un eveniment organizat de persoane din mișcarea anarhistă, ci e mai degrabă o acțiune

7. Srečko Kosovel (1904-1926) a fost un poet socialist activ politic, originar din Sežana și localnic al Karstului, care a fost un oponent al italianizării forțate a zonelor slovene anexate de Italia.

8. Smrt je legla na moje srce. / La morte si e acquattata nel mio cuore. Mislila je, da se bom strl / Credeva che mi sarei infranto.

Ali duh, / Ma lo spirito,
Ki je v meni do zadnjega dne / Che e in me fino all'ultimo giorno
Bo klical, jaz se boim uprl! / Gridera; io mi ribellero!

9. germinalts.noblogs.org/

comunitară, organizată legal, cu aprobarea municipalității.[...]

Puțin mai târziu, adunați cu toții în fața spațiului Germinal, am fost primiți de către una din membrele mai în vârstă ale colectivului.

Putem spune că spațiul este unul destul de mărișor, cu un fronton din sticlă, ceea ce permite oricui să vadă înăuntru — aspect, de altfel, surprinzător, mai ales pentru grecx.

— Nu avem ce ascunde de oameni, suntem parte din comunitate! Iar cine e curiosx, e invitatx să intre.

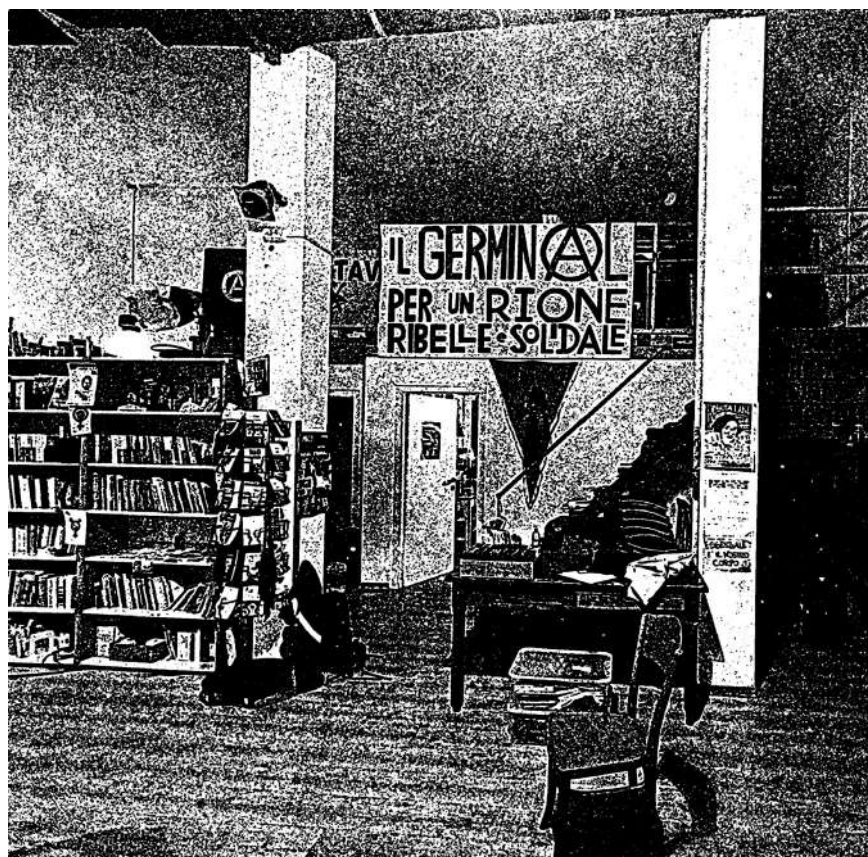
De îndată ce am intrat, am fost întâmpinați de rafurile înalte ale bibliotecii, pline cu materiale tipărite. La vedere erau cărțile publicate de colectivul care administra locul, sau de alte colective din trecut și prezent, care puteau fi cumpărate.

În dreapta se puteau găsi ultimele 4-5 numere din ziarul pe care aceștia îl publică încă din anul 1907. Revista apare de ceva vreme anual, în luna mai, și are zeci de pagini cu

cele mai diverse subiecte. La pagina asta, despre NO Ovovia, câteva pagini mai încolo, despre greutățile persoanelor trans cu privire la accesibilitatea sistemului de sănătate din regiune. Istorii, poezii, recenzii, artă.

În spatele rafturilor, alte rafturi! De această dată, rafturi întregi cu cărți ordonate pe categorii mai specifice: anarhism, anarhism, anarhism, anarhism, anarhism.... Dar, stând cu fața spre aceste rafturi dedicate anarhismului, în dreapta un perete întreg cu alte rafturi, dedicate multor alte subiecte, precum feminismul, istoria, protestele etc. [...]

Spațiul este deținut de Germinal, dar nu este folosit în exclusivitate de acest grup. Ba, din contră, în spațiu își au centrul de întâlnire sau sediul foarte multe alte grupuri și colective. Nu trebuia să ne zică nimeni nimic, dovada era în fața ochilor noștri: calendarul pe zile al spațiului, pe care se puteau observa și câte două evenimente pe zi. Pe lângă grupuri asumat anarhiste/libertare,

aici se adună grupuri precum No Ovovio sau un altul, al persoanelor queer.

În cartier, Germinal nu este singurul spațiu, mai existând și alte spații comunitare sau sociale, dar nu neapărat asumat libertare. Cumva, în zonă, mai ales datorită istoriei muncitorești locale, există un fel de rețea de întraajutorare între comunitățile mai mult sau mai puțin politice.

Trebuie să recunoaștem că am resimțit admirație față de acest spațiu. C. mai ales față de partea publicistică, de tradiție a tipăriturilor etc., pe când D. față de organizarea spațiului, curățenie, resursele la care au acces și pur și simplu față de faptul că sunt implicate persoane din generații atât de diferite; asta, în timp ce tova. grex îl aveau cu ei pe Comrade Baby, bebelușul la îngrijirea căruia participau mai mulți tova. Ne-am bucurat, așadar, să ne aflăm într-un spațiu împreună cu persoane cu vârste cuprinse între 8 luni și 70+ ani.

După Germinal, au plecat și ultimx slovenx, grecii rămânând în oraș la câteva pahare, iar noi restul am avut un ultim grătar înainte de un somn adânc, de oameni obosiți.

LUNI, 2 SEPTEMBRIE

Zi de schimbare a locației: plecăm la Ljubljana. [...]

La câteva ore după ce am ajuns în capitala slovenă, ne-am dus la terenul de sport de lângă Metelkova, spațiu de asemenea ocupat de către persoanele din *squat*, deoarece un hostel din apropiere ar fi vrut să-l transforme mai degrabă într-un loc de parcare privat. Persoanele din Metelkova s-au coalizat, au curățat spațiul, au creat o zonă de delimitare dintre vechea parcare/drum și acest spațiu, plantând copaci și plante și au început să organizeze diverse evenimente acolo. Actualmente, săptămânal, au loc jocuri de volei, cum a fost și când am ajuns noi. Din păcate, nu ne-am adunat prea multe persoane, la început jucând în trei, mai apoi în patru.

După joc, ne-am mutat pe scările din fața Jala Jala, unde D. a deschis o discuție, în principal despre cum se simt femeile în Metelkova din perspectiva unor bărbați, despre cum s-a schimbat spațiul pe parcursul anilor, apariția *pusher*-ilor de droguri, împinși acolo de către autorități, pentru a fi scoși din orașul care era, în urmă cu câțiva ani, într-o rapidă gentrificare și turistificare. [...]

Am urcat mai apoi în Infoshop-ul¹⁰ de la primul etaj al uneia din multele clădiri ale Metelkovai. Este un spa-

10. [instagram.com/a.infoshop](https://www.instagram.com/a.infoshop)

țiu ocupat de către anarhistx de peste 20 de ani deja, aici avându-și sediul, sau locul de întâlnire, fel și fel de grupuri locale sau federale.

La etaj se poate urca numai cu cheie, fiind poartă din bare de metal la parter, în mare parte din motive de siguranță. Chiar în stânga porții se adună, de cele mai multe ori, *pusher*-ii.

Tot sus, la etaj, se află o bucătărie și o baie la comun pentru tot etajul/mansarda, precum și câteva ateliere ale unor artiști. D. se aștepta să fie un spațiu mai mare. N-a fost să fie așa. Dar are un mezanin, unde se poate găsi o mică arhivă aflată în proces de constituire, precum și o cameră cu mai multe saltele și lenjerii de pat, pături etc. Au și o mică bibliotecă, pe care, am aflat ulterior, nu o mai prea întrețin, din motiv de lipsă de vreme și de interes.

I-am lăsat să-și țină ședința și am făcut o mică plimbare într-o parte a centrului gentrificat și turistificat. În drumul nostru spre râul Ljubljanica, am trecut pe lângă Centrul Cultural Rog, clădire nou construită în locul fostului Centru Social Rog. Adevăratul Rog¹¹ a fost un alt *squat* care a fost evacuat în urmă cu câțiva ani, chiar în mijlocul iernii. Desigur, municipalitatea a avut absoluta nesimțire de a păstra numele de „Rog”, iar acest centru cultural a devenit fix opusul a ceea ce era înainte: dintr-un spațiu accesibil omului de rând, a devenit ceva elitist, inaccesibil multora dintre localnici. Cel puțin, din partea mișcării, continuă și Rog-ul vechi, sub forma unei Ambasade¹².

În Ljubljana mai există un *squat*, numit PLAC (Participativna Ljubljanska Avtonomna Cona)¹³, la care nu am ajuns, din păcate.

MARȚI, 3 SEPTEMBRIE

[...] La 17:40 am plecat totx patru în Trg Republike (Piața Republicii), unde avea loc o manifestație pentru Palestina. Majoritatea celor care au vorbit în fața manifestanților au fost persoane din comunitatea palestiniană. Pe lângă discursurile acestora, s-au mai citit mesaje din partea altor persoane din comunitate care nu au fost prezente, au fost și câteva piese cântate de către o fată cu o voce foarte frumoasă. Unul dintre cântece era despre genocidul armenilor din atunci-nou-apărutul stat turc al secolului trecut. Persoana care a cântat a fost, de altfel, și cea care a început manifestația cu un cântec foarte sobru, care a calmat publicul

11. atrog.org/en

12. ambasada-rog.si

13. [instagram.com/avtonomni_plac](https://www.instagram.com/avtonomni_plac)

și l-a făcut să-și îndrepte atenția spre „podium”. [...]

A fost o manifestație fără autorizație, ca și toate celelalte de dinainte; dar chiar așa, au spus localnicii, a fost o manifestație atipică: spre deosebire de dățile trecute, polițiștii au fost ca pe ace.

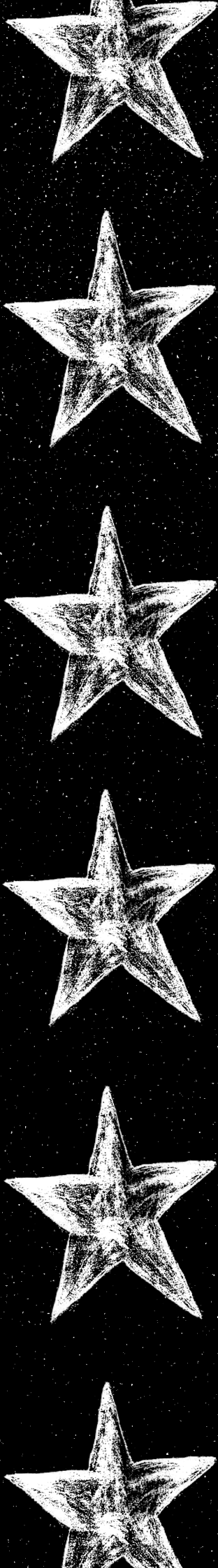
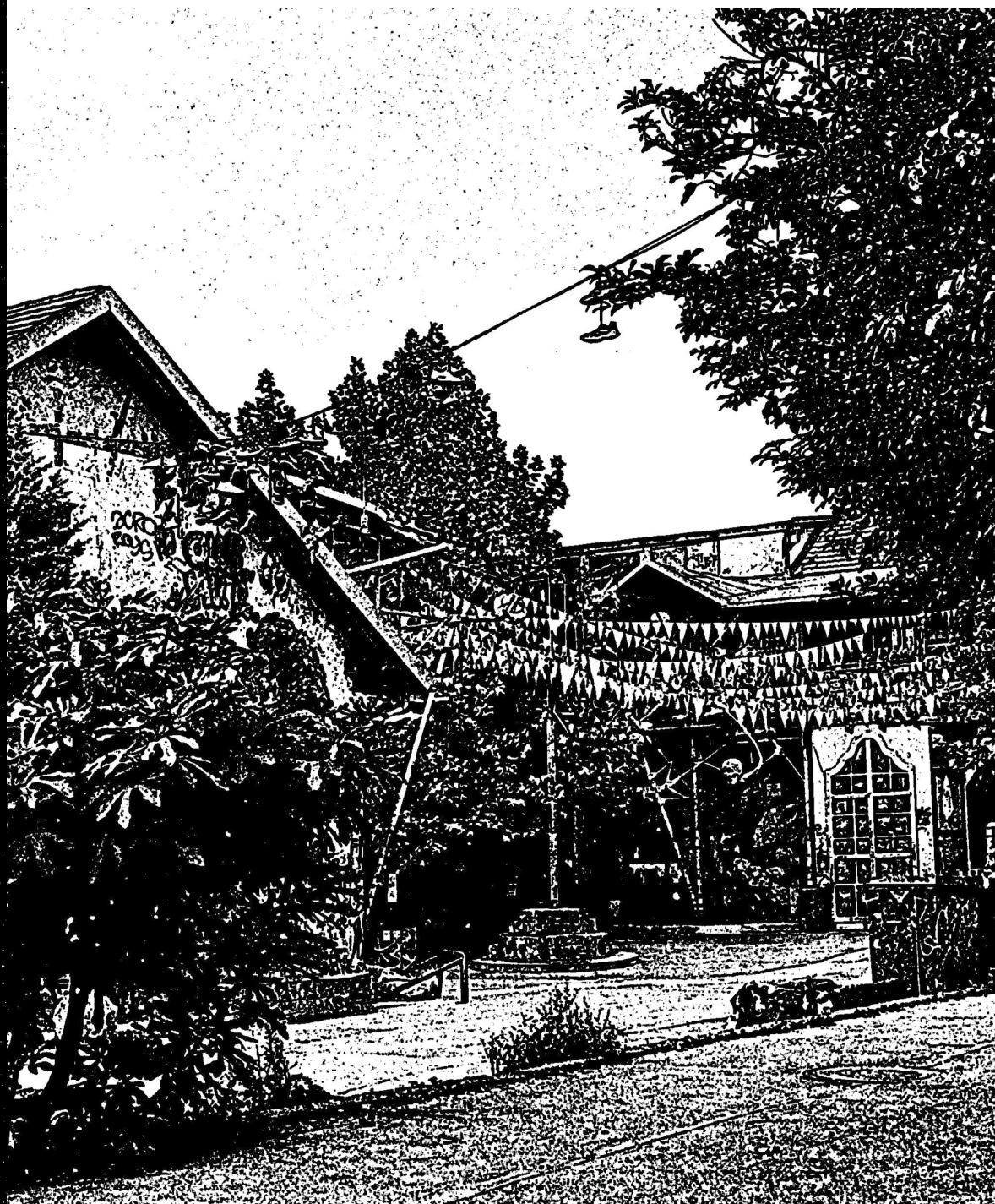
Au fost prezente multe doamne în vârstă, în șlapi, cu pălăriuțe. Una dintre acestea venise chiar în cârje. Se băgau cu maximă încredere în fața cortegiului, încercând să ocupe cât mai mult spațiu din stradă. Ba chiar doamna cu cârje a mers, de una singură, la un moment dat, pe banda de contrasens.

O altă doamnă, cu rucsac cu stea roșie, arunca fluturași pe stradă ca acelea pe care le-au primit și palestinienii din Gaza din avioanele israeliene, în care li se cerea să evacueze într-un timp mai scurt decât ar fi fost posibil. [...]

Două ore mai târziu, cortegiul s-a oprit într-un parc din apropierea pieței Republica, unde lumea a aplaudat și s-a dispersat.

—A fost o manifestație foarte lungă, în standarde grecești!

Noi am decis să mai petrecem ceva vreme afară, așa că ne-am întors în Piața Republicii. [...]

DANIEL GUÉRIN: O OPERĂ MILITANTĂ ÎMPOTRIVA CAPITALISMULUI, FASCISMULUI, STATULUI ȘI IMPERIALISMULUI

Daniel Guérin (1904–1988) a dobândit recunoaștere internațională în special ca istoric al anarhismului, dar și în calitatea sa de editor a numeroase texte anarhiste fundamentale. Deși și-a început activitatea politică în organizațiile socialiste franceze, iar ulterior, datorită opoziției sale față de stalinism, a colaborat cu troțkiștii, interesul său pentru anarhism a devenit tot mai pronunțat începând cu anii 1950–1960. Valul revoluționar din 1968 l-a impulsionat și mai mult în această direcție, marcându-i astfel evoluția intelectuală. Ulterior acestui moment, el s-a implicat activ în diferite grupuri socialiste/comuniste libertare, la a căror înființare a și contribuit. Dincolo însă de variațiile parcursului său ideologic, opera sa rămâne, în mod fundamental, o operă militantă împotriva capitalismului, imperialismului colonial, barbariei fasciste, discriminării minorităților sexuale și oricărei forme de represiune statală.

Deși Guérin este autorul a numeroase articole și a zeci de lucrări mai ample (inclusiv analize istorice, scrieri cu caracter autobiografic și opere de ficțiune), iar despre viața sa a fost realizat un film documentar (*Daniel Guérin, combats dans le siècle*, 1994), opera sa, care acoperă o mare parte a secolului XX, a rămas aproape complet necunoscută publicului cititor din Ungaria. Antologia de texte traduse de Losoncz Márk și Poór Péter, publicată la sfârșitul anului 2022 și apărută într-o ediție *underground*, autonomă, e menită să remedieze, cel puțin parțial, această lacună (Losoncz Márk & Poór Péter: *Daniel Guérin antológia*, 2022). Fragmente din traducerea aflată în lucru au apărut anterior pe platforma on-line *Mérce Tett*. După apariția volumului, acesta a fost prezentat într-o serie de dezbateri sub egida *Péntek Esti Kísértetjárás* („Bântuiala de vineri seară”) care au avut loc în lunile ianuarie și februarie. Ulterior, temele abordate în volum au fost popularizate și în emisiunea „Forr a világ” („Lumea în fierbere”) de la Radio Tilos. Interesul relativ mare pentru subiect a reieșit și din faptul că, în decurs de aproape un an, aproape toate exemplarele ediției tipărite s-au epuizat, iar emisiunea dedicată lui Guérin a ajuns una din cele mai ascultate din seria „Forr a világ”.

Pe lângă prefața semnată de traducători, antologia include trei dintre lucrările fundamentale ale lui Guérin, fiecare abordând teme diferite. E vorba de *Anarhismul: de la teorie la practică*, o lucrare amplă, care poate fi considerată un ghid introductiv explorând originile ideologice și evoluția istorică a anarhismului, precum și momentele sale cheie; *Anarhism și marxism*, un eseu despre relația dintre marxism și anarhism; și, într-un final, un capitol dintr-o altă lucrare a lui Guérin, *Fascismul și marele capital*, intitulat „Concluzie: câteva iluzii care trebuie spulberate”. Deși aceste lucrări, apărute acum pentru prima dată în limba maghiară, au fost concepute în faze diferite ale operei autorului (troțkism, anarhism clasic, comunism libertar) ele nu sunt în deloc dezacord, ci, dimpotrivă, se completează într-un mod organic.

Guérin a publicat prima versiune a lucrării *Fascismul și marele capital* în 1936 (după ce Hitler a ajuns la putere și după primele succese ale expansiunii imperialiste italiene, dar înainte de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial și a Holocaustului), însă concluziile ultimului său capitol nu au fost contrazise sau făcute irelevante de evenimentele ulterioare.

În această lucrare, autorul încearcă să demonstreze mai multe afirmații acceptate de opinia publică internațională de atunci și, într-o anumită măsură, de către stânga franceză, lucru care a dus la adoptarea unor poziții teoretice greșite și, pe baza acestora, la aplicarea unor tactici eronate în lupta împotriva fascismului. Conform acestora, fascismul e un fenomen local, specific țărilor agrare înapoiate, un răspuns al burgheziei la organizarea proletariatului, o fază de tranziție dureroasă, dar necesară și treptată care, prin intensificarea contradicțiilor sistemului, va facilita în cele din urmă izbucnirea revoluției proletare. Guérin subliniază, dimpotrivă, că fascismul este mai degrabă un produs al marii industrii monopoliste și că, pentru a proteja profiturile trusturilor capitaliste, statul poate renunța la democrație în favoarea fascismului.

Pentru Guérin fascismul era o formă de gestionare a capitalismului în declin, care nu ducea în niciun fel la socialism, ci doar la consolidarea capitalismului privat. Și asta cu atât mai mult cu cât, odată ajuns la putere, fascismul atacă sistematic organizațiile proletariatului de pretutindeni, aducând clasa muncitoare sub dominația sa politică, economică și ideologică. În același timp, din cauza represiunii constante și a unei atomizări crescânde, aceasta devine incapabilă să-i reziste în mod organizat și eficient. Cu toate acestea, concluzia lui Guérin este optimistă: ascensiunea fascismului nu este inevitabilă. Iar mișcarea socialistă îl poate înfrunța și înfrânge dacă acționează organizat, dacă își lărgeste baza socială și dacă oprește ostilitățile interne.

Guérin subliniază însă că lupta împotriva fascismului nu trebuie să se ducă „din exterior”, prin războaie imperia- liste, ci „din interior”, prin lupta de clasă proletară; iar pentru aceasta e necesar un nivel ridicat de solidaritate și cooperare în cadrul clasei muncitoare. De asemenea, lupta trebuie îndreptată nu numai împotriva fascismului, ci și împotriva bazei sale materiale, deoarece „antifascismul rămâne o iluzie fragilă dacă se limitează la măsuri defensive și nu vizează distrugerea capitalismului însuși”.

Volumul cuprinde și monografia *Anarhismul: de la teorie la practică*, care reprezintă aproximativ patru cincimi din antologie și este împărțită în trei secțiuni principale. După cum sugerează și titlul, autorul abordează mai întâi mișcarea studiată dintr-o perspectivă filozofică și ideologică. Pe baza acestei analize, Guérin prezintă dezvoltarea istorică a anarhismului ca mișcare, arătând cum, în cadrul acesteia, teoria și practica se întrepătrund. În consecință, structura lucrării urmează o ordine tematică, iar apoi una cronologică.

Guérin începe cu câteva lămuriri etimologice, iar apoi examinează trăsăturile fundamentale ale anarhismului,

analizând noțiuni precum revolta împotriva statului, critica democrației burgheze și opoziția față de socialismul autoritar. Depășind dezbaterea între individualism și colectivism, el demonstrează că anarhismul este atât o luptă pentru eliberarea individului, cât și o luptă pentru emanciparea comunității umane, și că cele două nu sunt deloc contradictorii. Totodată, autorul desființează stereotipuri precum ideea că „anarhismul ar însemna dezordine” și reabilitează figuri precum Max Stirner, ale cărui idei, subliniază Guérin, au fost greșit interpretate de Marx și Engels și de mulți alții care le-au urmat.

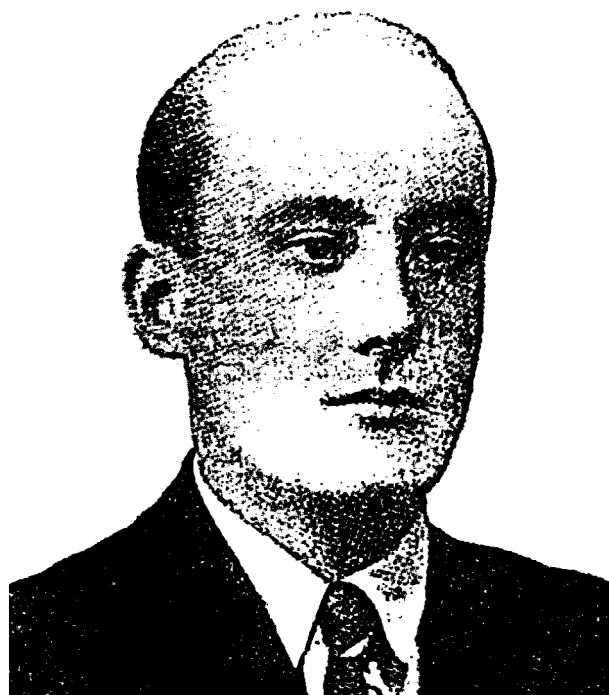
În a doua parte a lucrării, Guérin examinează diferitele concepte aflate la baza ideii de societate anarhistă și noțiunile fundamentale care le sunt asociate. Aici el se concentrează în principal asupra organizării economice (fundamentele schimbului, concurenței etc.) și sociale (autogestiunea, centralizarea, planificarea, federalismul etc.), făcând totodată un bilanț al instituțiilor și modelelor pe care anarhiștii au încercat să le pună în practică de-a lungul timpului (de pildă federațiile bazate pe comune sau sindicatele). Guérin nu ezită să abordeze dezacordurile și disputele interne dintre anarhiști, nici evoluțiile, regresele sau contradicțiile care au marcat scrierile și viața unora dintre aceștia. Fără a accepta că există poziții de necontestat, el polemizează cu gânditorii din trecut și folosește analogii istorice pentru a respinge sau confirma validitatea ideilor lor, în lumina experienței practice.

În cel de-al treilea capitol este discutată dezvoltarea istorică a mișcării. Este important de menționat aici faptul că, deși prezentarea lui Guérin acoperă mai multe țări, perspectiva sa este mai degrabă eurocentrică și, prin însăși natura sa, tinde să se concentreze asupra unor evenimente marcante și să urmărească dezvoltarea mișcării în general, fără a intra în detaliile mișcărilor anarhiste din fiecare țară. Cititorul primește o imagine a dificultăților generate de

„propaganda prin fapte” din perioada de după prăbușirea Primei Internaționale, a luptei pentru influența asupra mișcării muncitorești între anarhiști și social-democrați, precum și despre intrarea anarhiștilor în sindicate și ascensiunea sindicalismului revoluționar, urmate de studii de caz despre Rusia, Italia și Spania. Descrierile revoluțiilor și războaielor civile din Rusia și Spania sunt foarte detaliate și acoperă o serie de aspecte importante, de la exercitarea puterii revoluționare la organizarea fabricilor și autoapărarea armată.

Lucrarea, publicată inițial în 1965, a fost scrisă într-un context social frământat, având totodată un efect catalizator, chiar dacă de o mai mică amploare, asupra evenimentelor care au urmat. Acest lucru este demonstrat cel mai bine de faptul că, în ediția ulterioară a cărții, Guérin a adăugat o postfață dedicată lui „mai '68”, subliniind caracterul antiautoritar și, în multe privințe, liberatar al evenimentelor și importanța autogovernării promovată de studenții și muncitorii revoltați.

Dintre toate lucrările incluse în antologie, *Anarhism și marxism* (1973) a fost scrisă cel mai târziu. Prin urmare, poate fi considerată o completare specifică a lucrării anterioare. Eseul, structurat în nouă puncte, explorează relația dintre cele două școli de gândire, concentrându-se asupra operei lui Marx și Engels. Guérin susține că marxismul de mai târziu, dezvoltat de discipolii celor doi, a ajuns să deformeze, în numeroase privințe, teoriile maeștrilor. El arată și faptul că ideile lui Marx și Engels au evoluat odată cu realitățile vremii lor, că învățătura lor nu a fost omogenă și nici nu ar trebui luată ca dogmă. Cu atât mai puțin consideră el anarhismul un sistem unitar. Prin urmare, Guérin își concentrează analiza asupra acelor ramuri ale anarhismului care sunt cele mai apropiate, din punct de vedere teoretic, de marxism: „anarhismul constructiv, comunitar, anarhismul colectivist sau comunist”. Guérin afirmă că dezvoltarea marxismului și anarhismului nu poate fi separată, că cele două doctrine s-au influențat reciproc de-a lungul timpului și că au o origine comună: ambele sunt inspirate de Revoluția Franceză și de luptele muncitorilor din anii 1840. Din punct de vedere ideologic, ambele sunt materialiste și își imaginează construirea unei noi societăți prin lupta de clasă și revoluție. Împărtășesc, de asemenea, un țel comun: răsturnarea statului capitalist și transferul avuției sociale și al mijloacelor de producție în mâinile muncitorilor. Acest lucru s-a reflectat în mod clar în eforturile lor comune de a crea Prima Internațională. Cu toate acestea, Guérin nu ascunde diferențele care au dus la ruptura dintre cele două mișcări și apoi la o lungă perioadă de antagonism. El observă că, în ceea ce privește Revoluția Franceză, Marx și Engels au oscilat constant între iacobinism și

comunalism, în timp ce anarhiștii au condamnat de la bun început orice manifestare a iacobinismului. În mod similar, anarhiștii au respins necesitatea unui stat tranzitoriu și a „avangardei” revoluționare, principii susținute de marxism, precum și rolul conducător al unui partid politic, preferând în schimb spontaneitatea revoluționară. În timp ce marxistii nu respingeau utilizarea anumitor instrumente și instituții ale democrației burgheze (de exemplu votul și alianțele electorale), anarhiștii căutau să își atingă obiectivele bazându-se pe acțiunea directă, acțiunea sindicală, autonomia muncitorilor, grevele generale etc. Din păcate, opoziția dintre anarhism și marxism nu s-a bazat doar pe diferențe ideologice, ci a fost adesea agravată de neînțelegeri și conflicte personale, care au intensificat polemicile și au făcut ca ruptura să fie ireversibilă. Aceste tensiuni, consideră el, au avut consecințe negative pentru ambele curente: anarhiștii s-au izolat treptat de mișcarea muncitorească, în timp ce social-democrații au denaturat marxismul, alunecând tot mai mult spre reformism. Revoluțiile din Rusia și Spania au exacerbât în cele din urmă aceste diferențe, transformând divergențele ideologice în confruntări violente.

Cu toate acestea, concluzia lui Guérin are o notă optimistă. Inspirat de experiențele din 1968, el subliniază renașterea socialismului liberatar, sporirea conexiunilor dintre cele două curente și destrămarea treptată a stereotipurilor legate de anarhism. El își exprimă speranța că aceste schimbări vor ajuta la depășirea veacurilor de antagonism și vor duce la apariția, în ultima parte a secolului XX, unei mișcări intelectuale și practice orientate spre viitor.

Poór Péter

CONTRADICTIONS/KONTRADIKCE: A JOURNAL FOR CRITICAL THOUGHT (VOL. 7, NR. 2, 2023) CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN ANARCHISMS

De curând a apărut ultimul număr al revistei *Contradictions/Kontradikce: A Journal for Critical Thought*, dedicat anarhismului în spațiul central și est-european. Numărul marchează o premieră, abordând istoria anarhistă dintr-o perspectivă regională de regulă puțin prezentată în studiile anarhiste dedicate istoriei antiautoritare globale.

Noutatea demersului nu constă doar în prezentarea unor figuri, grupuri sau momente importante ale istoriilor anarhiste locale. De-a lungul timpului au apărut câteva studii importante care explorează istoria anarhismului în Ungaria, Bulgaria, Ucraina, Cehia ș.a.m.d. Volumul de față pornește însă de la o premisă ușor diferită, încercând nu doar să spună niște istorii, ci și să inițieze o reflecție teoretică pornind de la acestea și de la particularitățile dezvoltării practicilor anarhiste într-o regiune modelată de ambiții imperiale, de proiecte naționale și răbufniri naționaliste, dar și de experiența istorică a socialismului de stat și a tranzițiilor post-socialiste. Ondřej Slačálek, unul dintre editorii numărului, explică în amănunt toate aceste chestiuni în articolul-program, „The Hidden Originality of Central and Eastern European Anarchisms. Let's End with Also-ism”, pe care, de altfel, vi-l recomandăm.

Un alt material pe care vi-l recomandăm este excelenta analiză pe care Bogdan Rusu o dedică gândirii lui Nicolas Trifon: „Nicolas Trifon — a Franco-Romanian Aromanian Anarchist”. Din câte știm, este și singura radiografie care-și propune trasarea evoluției ideilor anarhistului aromâno-francez.

Un alt text pe care-l recomandăm celor interesați de istoria anarhistă locală este „Science Popularization, Print Activism, and Vegetarianism: an Introduction to Classical Anarchism in Romania” care propune o periodizare, dar și un cadru teoretic de interpretare a istoriei anarhismului în România, pornind de la o perspectivă transnațională și de la analiza politicilor culturale ale anarhismului clasic.

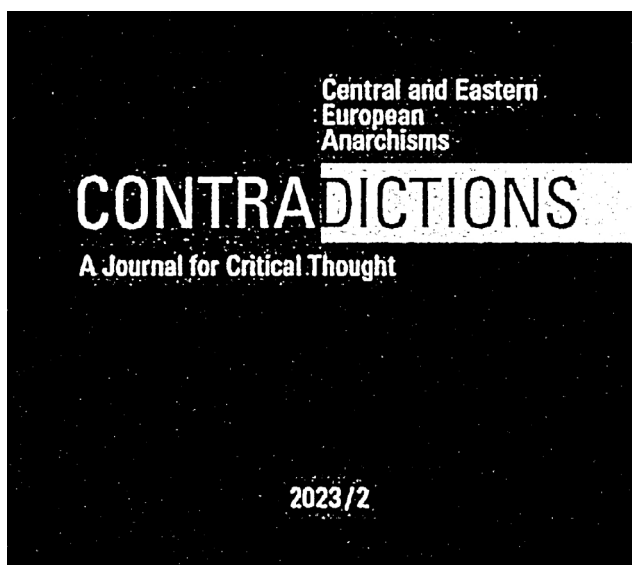
Volumul cuprinde însă și alte studii foarte interesante, cum este cel dedicat lui Lajos Kassák și legăturilor dintre avangardele literare și artistice și anarhism. Ori analiza dezvoltării anarhismului în Slovacia după 1990 și intersecțiilor dintre cultura punk și reapariția primelor grupuri și inițiative anarhiste (cu multe paralele care pot fi făcute și cu România).

De asemenea, vă recomandăm și interviul lui Yavor Tarinski despre istoria anarhismului în Bulgaria, dar și cele două traduceri din Luisa Landová-Štychová (1885–1969) și Maria Orsetti (1880–1957), două autoare anarhiste importante din Cehia, respectiv Polonia.

Nu în ultimul rând, numărul conține și un dosar dedicat războiului din Ucraina și pozițiilor diferite pe care anarhiștii din regiune (dar nu numai) le-au luat în legătură cu conflictul început în 2022.

Numărul poate fi citit în Biblioteca digitală a Academiei de Științe a Republicii Cehe:

Un exemplar se găsește și în biblioteca spațiului @casă de la Cluj.

TEXTE DESPRE MUNCITORI, EMIGRARE ȘI MIȘCAREA ANARHISTĂ DIN ROMÂNIA DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX (APĂRUTE ÎN REVISTA STEAUA, NR. 6-8, 2024)

În primii ani ai veacului XX, numeroși muncitori evrei din jurul *Revistei Ideei* (1900-1916) au emigrat în S.U.A. Odată ajunși acolo, aceștia au continuat să trimită corespondențe în România, să răspândească revista printre românii din New York, Chicago, Denver, St. Louis etc., implicându-se în același timp în mișcările muncitorilor din Statele Unite. Traversarea oceanului, dar și primele experiențe din America au fost minuțios documentate în scrisorile pe care i le-au trimis lui Panait Mușoiu și pe care acesta le-a publicat în *Revista Ideei*. Samuel Most îi scrie în 1902 despre Clubul Anarhist din New York pe care începuse să-l frecventeze, iar Nathaniel Finkelstein îi amintește de cuvântările entuziasmante ale Emmei Goldman, audiate la același club, împărtășindu-i lui Mușoiu și planul tovarășilor „de aici” de a înființa un grup revoluționar român. Din Chicago sosesc corespondențe despre muncitori în grevă, despre arestări și revolte...

Povestea lor o puteți citi în *Revista Steaua*, nr. 6 (p. 6-7): „În jurul *Revistei Ideei*: de la Panait Mușoiu la Joseph Ishill”. Corespondențele lor se găsesc în colecția „Revistei Ideei” din anii 1902-1903-1904, anarhivată la noi pe site.

*

Între discipolii „mușoiști” care au traversat oceanul, o figură aparte o reprezintă Joseph Ishill (sau Iosif Ișileanu). Născut în Botoșani, atras de timpuriu de arta tipografică și de ideile pedagogului libertar Francisco Ferrer, Ishill a devenit, odată ajuns în America, unul dintre cei mai apreciați tipografi ai vremii.

La presa sa manuală din Berkeley Heights, acesta a scos, în tiraje restrânse, cărți superb ilustrate cu gravuri, înfrumusețate cu desene, motive florale și letrine. Era în același timp editor, traducător, zețar și legător. Întâlnirea sa cu anarhismul, dragostea pentru litere și descoperirea vocației de tipograf s-au suprapus în

mod fericit, în cazul său, într-o existență de creator și „muncitor conștient” al frumosului de care nu s-a dezis niciodată.

Povestea lui Joseph Ishill o puteți citi în *Revista Steaua*, nr. 7 (p. 16-17): „Joseph Ishill: tipograful anarhist”. În colecția anarhivată puteți să răsfoiți câteva din broșurile și revistele scoase de Ishill la presa sa manuală.

*

Una din cele mai remarcabile (și neobișnuite) publicații scoase de anarhiștii din România în S.U.A. a fost revista *La Coș!* (sau *The Wastebasket*). Publicația, din care au apărut cinci numere în limba română și două în limba engleză, era imprimată, cu ajutorul mimeografului, în 100 de exemplare, la Leclair, un orașel din statul Illinois.

La Coș! era o „publicație intimă”, scrisă în întregime de mână. „Coșul” era, de fapt, o contra-revistă, o „pubelă” în care erau exilate, în spirit ludic și de revoltă, noțiuni precum autor, operă, recunoaștere literară, succes etc.

În revistă era prezentată și viața din Leclair. Satul fusese înființat în 1890 de N.O. Nelson, un industriaș vizionar care construise aici o fabrică și care încercase să urmeze teoriile economistului francez Edme-Jean Leclair, un pionier al întreprinderilor cooperative și al împărțirii câștigurilor cu muncitorii. În plus, „poliție, biserică, crâșme și alte instituții de felul acestora” nu existau în Leclair, iar oamenii trăiau ca „vecini”, în egalitate. Revista anticipează, la distanță de un veac, primele publicații informale (sau zine) ale anarhiștilor din România.

Povestea revistei, a grupului din jurul ei, dar și a comunității din Leclair, poate fi citită în *Revista Steaua*, nr. 8 (p. 16-17): „*La Coș!*, o publicație intimă de la începutul veacului XX”.

COLECȚIA ANARHIVATĂ ÎN 2024

1.6 Colecție diverse sec. XIX (18xx-1900)

1. Manifest: „Către orășeni” (1892)

2.2 Colecție volume sec. XX (1901-1947)

2. „Adevăratul rol al omului în Univers”, de Antioco Zucca (1929)

2.4 Colecție broșuri sec. XX (1901-1947)

3. „Antisemitism și sionism” de Grupul Studenților Socialiști, Revoluționari, Internaționaliști din Paris (1901)
4. „Calea la adevăr”, de Stanislav Tomici, trad. din esperanto de G. N. Ghinescu (1911)
5. „Datoria noastră cea socială”, de Maurice Maeterlinck, trad. de I. Nisipeanu (1908)
6. „De Profundis” de Cornelia Ștefănescu (1919)
7. „Femeia și Revoluția”, de Frederik Stackelberg (1907)
8. „Internaționala pacifistă. Cu o scrisoare și un mesajiu de Romain Rolland”, de Eugen Relgis (1928)
9. „Lizistrata”, de Aristofan, trad. Panait Mușoiu (1916)
10. „Max Stirner”, Victor Roudine, trad. Panait Mușoiu (1912)
11. „Nemurirea”, Maurice Maeterlinck, trad. de Panait Mușoiu (1909)
12. „Povestiri cenzurate”, de Iuliu Neagu-Negulescu (1919)
13. „Sindicalismul francez” de Paul Louis, trad. Iuliu Neagu (1908)
14. „Sociologi ruși. Herzen-Kropotkin-Bakunin-Kowalewski-Lavrov”, de Ossip Lourié (1924)

3.2 Colecție volume sec. XX (1948-2000)

15. „Marx à l’Est” de Nicolas Trifon (1984)

3.7 Colecție fluturași sec. XX (1948-2000)

16. Ce este o corporație multinațională? (2000)

4.5 Colecție broșuri sec. XXI (2001-20xx)

17. Info-propaganda: Vremuri noi (2006)
18. Info-propaganda: Vremuri noi (2003)

4.7 Colecție fluturași sec. XXI (2001-20xx)

19. C.A.F. „Împotriva frontierelor” (2005)
20. Fluturaș: Freeshop de rechizite (2010)

4.8 Colecție afișe sec. XXI (2001-20xx)

21. Afișe „La garaj” București (2022-2023)
22. Afișe Biblioteca Alternativă - București (2010-2020)

5. Colecție fotografii, portrete etc.

23. Mina Neuwirth (1910)
24. Valeriu Buja

6.2 Colecție spații alternative, biblioteci și squat-uri

25. „La. B.i.r.o.u.” - București (2007-2009)
26. „La garaj” București (2022-2023)
27. Biblioteca Alternativă - București (2010-2020)

7.1 Video (documentare, filme, interviuri etc.)

28. Anti Pro - Aici, acum
29. Anti Pro - Sînt viața
30. Concert Anti-Pro Craiova Part I (1999)
31. Concert Anti-Pro Craiova Part II (1999)
32. Concert Anti-Pro Craiova Part III (1999)
33. Concert Punk Craiova Part I (1992)
34. Concert Punk Craiova Part II (1992)
35. Concert Terror Art Part II - Ineu (1999)
36. Concert Terror Art Part I - Ineu (1999)
37. Independent Voices Festival Timișoara - Aktivna Propaganda (2009)
38. Independent Voices Festival Timișoara - Pavilionul 32 (2009)
39. Independent Voices Festival Timișoara - Pavilionul 32 (2009)
40. Komunitas la Street Delivery (2009)
41. Kraft durch Suppe on Tour in Romania No Borders Timișoara (2005)
42. Thrashfest # 4 (2009)
43. Thrashfest # 4 - Michel Platinum - (2009)

UNDE MAI CITIM CE MAI CITIM

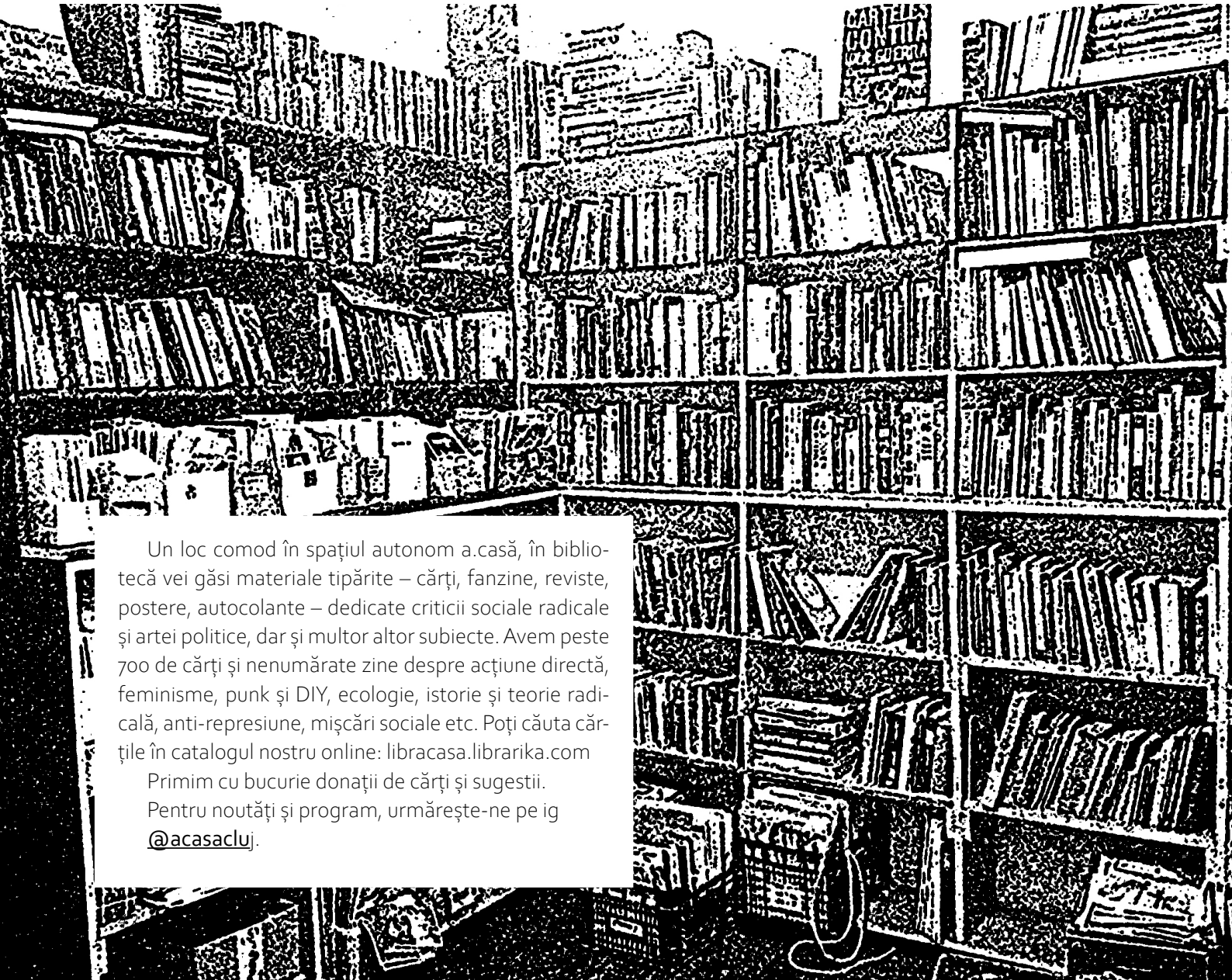
Nu e o întâmplare că, de-a lungul timpului, multe colective libertare s-au organizat în jurul unor biblioteci, spații de autoeducare sau proiecte editoriale. Dincolo de munca de păstrare a unei memorii, astfel de arhive și biblioteci rămân locuri ale unei cunoașteri vii, angajate și prezente. Astfel că, nu de puțin ori în istoria mișcărilor de emancipare, bibliotecile anarhiste au devenit spații ale rezistenței, ale învățării și solidarității.

↓ BIBLIOTECA ANARHISTĂ ro.theanarchistlibrary.org

În decembrie 2022 a fost lansată și versiunea în limba română a Bibliotecii Anarhiste („The Anarchist Library”), cea mai mare arhivă de texte anarhiste la această dată, cu materiale în peste 20 de limbi, printre care și limba română. Secțiunea în limba română este

actualizată regulat și cuprinde deja o colecție bogată de texte pe diferite teme, preluate de pe blogurile, din arhivele și publicațiile antiautoritare, mai mult sau mai puțin recente, de la noi.

↓ BIBLIOTECA A.CASĂ Cluj (în imaginea de mai jos)

Un loc comod în spațiul autonom a.casă, în bibliotecă vei găsi materiale tipărite – cărți, fanzine, reviste, postere, autocolante – dedicate criticii sociale radicale și artei politice, dar și multor altor subiecte. Avem peste 700 de cărți și nenumărate zine despre acțiune directă, feminisme, punk și DIY, ecologie, istorie și teorie radicală, anti-represiune, mișcări sociale etc. Poți căuta cărțile în catalogul nostru online: libracasa.librarika.com

Primim cu bucurie donații de cărți și sugestii.

Pentru noutăți și program, urmărește-ne pe ig

[@acasacluj](https://www.instagram.com/acasacluj).

↓ BIBLIOTECA FILARET 16

București

Spațiu DiY deschis în București, Filaret 16, continuă să adune cărți pentru biblioteca aflată încă la început de drum. Am strâns până acum cărți și reviste feministe, despre anarhism, educație anti-rasistă, anti-transfobă, anti-autoritară, diferite perspective și voci de stânga, punk și DIY, și alte subiecte super captivante. Dacă vreți să ne faceți cadou o zină, revistă sau carte care credeți că s-ar potrivi în biblioteca noastră,

lăsați-ne un mesaj privat pe pagina de Facebook sau Instagram [@Filaret16DiY](#).

Dintre editurile și inițiativele editoriale din România, veți putea citi la noi: Black Button Books, CUTRA, Dezarticulat, Pagini Libere, Fractalia, Hecate, Literatură și Feminism, Posthum Journal și multe alte nume locale pe care sigur vă veți bucura să le regăsiți aici!

↓ CERCURI DE LECTURĂ ȘI AUTOINSTRUIRE

Cercul de lecturi antispeciiste a apărut din nevoia de a avea un spațiu alternativ la veganismul *mainstream* de tip liberal, care deseori constă doar în discuții despre mâncare *plant-based* și nu leagă neapărat mișcarea pentru drepturile animalelor de alte lupte. Prin urmare, scopul nostru este să revendicăm energia revoluționară a practicilor antispeciiste și să analizăm împreună cum am putea crea niște punți de legătură astfel încât să deconstruim toate sistemele de oprimare.

Cercul antispeciist funcționează ca un cadru non-ierarhic unde cunoașterea are loc prin dialog. Oricine poate propune noi lecturi sau teme de discuție. Este deschis și persoanelor non-vegane, dar nu se acceptă comentarii speciiste, rasiste, sexiste, homofobe etc.

Prima întâlnire a avut loc pe 18 noiembrie 2023, în contextul genocidului produs de statul Israel în

Palestina, așa că am propus lectura a doua texte despre *veganwashing*¹ și decolonizare² și am discutat despre intersecțiile dintre lupta de eliberare a poporului palestinian și mișcarea pentru drepturile animalelor non-umane.

De atunci, ne întâlnim periodic pentru a citi, a comenta texte și a imagina împreună lumi libere de exploatare de orice tip. Până acum am discutat despre agentivitatea și rezistența animalelor non-umane, citind Sarat Colling³ și Sarah E. McFarland & Ryan Hediger⁴; despre veganism și intersecționalitate, pornind de la un manifest⁵ scris de feminoska și tradus în limba română de Maria Martelli; despre cum să coalizăm în stânga în

lupta pentru eliberarea animalelor, având ca suport cartea lui John Tallent⁶.

Ne găsiți pe instagram la [@antispeciista](#) pentru detalii despre discuțiile care urmează.

1. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07256868.2019.1617254>

2. <https://www.jstor.org/stable/42982377>

3. <https://www.goodreads.com/book/show/52951214-animal-resistance-in-the-global-capitalist-era>

4. https://brill.com/display/book/9789047429241/Bej.9789004175808.i-382_002.xml

5. <https://posthum.ro/6-feminisme/feminoska-privirea-neutra-nu-exista/>

6. https://johntallent.com/wp-content/uploads/2023/11/How_to_Unite_the_Left_on_Animals-2023-John-Tallent.pdf

CE MAI ASCULTĂM

↓ PODCASTUL PLATZFORMA

platzforma.md/arhive/category/podcast

Vă semnalăm apariția podcastului Platzforma care, până astăzi, a scos cinci episoade (sau discuții) dedicate culturii, ideologiei, istoriei etc. Podcastul Platzforma, scriu realizatorii săi, „și propune să includă puncte de vedere marginalizate sau ignorate, precum și să găzduiască dialoguri între viziuni diferite, să popularizeze

dar și să educe.” Vă recomandăm, în acest sens, discuția cu Călin Cotoi, pe marginea volumului *Holera și duhul comunismului*; sau cea dedicată unui alt volum apărut recent, *Basarabia în componența Imperiului Rus 1812-1917*. Și stăm cu urechile ciulite pentru noi episoade!

↓ LENEȘX RADIO

lenesxradio.ro

podcastul de stânga pe care îl poți
asculta când nu ai chef de nimic

Veritabil veteran al podcasturilor antiautoritare pe aceste meleaguri, Leneșx Radio va împlini în 2025 cinci ani. În 2024 am ascultat câteva episoade foarte bune și informative de la ei, din care vă recomandăm episodul cu Saad Shahriar de la Unrest Radio despre revolta și valul de proteste care a dat jos guvernul din Bangladesh, discuția cu Muath despre rezistența în

fața genocidului sau cea cu Sinan de la Climaximo despre cum să ne organizăm în fața crizei climatice.

O mențiune specială merită scurtul episod informativ despre situația din Rojava (și despre proiectul democratic de acolo) care, odată cu răsturnarea regimului din Siria, a intrat într-o nouă fază. Oricum, dacă nu vă este lene, vă recomandăm să ascultați oricare din cele (deja) mai bine de 40 de episoade scoase de colectiv de-a lungul anilor, printre care veți găsi, suntem siguri, teme care să vă intereseze.

↓ TRUPA EVAZIJA

Croația

Recomandăm să ascultați o trupă de hardcore-crust din Croația numită Evazija, care pe parcursul anilor a colaborat la diferite acțiuni cu colectiva anarha-feministă Lovekills. Din trupă făceau parte Katarina la bas, Sunčana chitară/voce, Gajo tobe și Mirna voce. Atât piesa „Copilăria” cât și altele se pot asculta pe YT la următoarele link-uri:

Evazija - Copilăria

Aud pași
lovind în corpul meu
încă o treaptă este
lacrima pe perna mea
un alt pas este palma
în copilăria mea.

Sunetul pașilor lui
face sunete în mintea mea
nu este nimic care se me protejeze
dar dacă ar fi
nu m-ar deranja
nu m-ar deranja!!!

Unde este cheia
minții mele,
camerei mele,
universului meu?
Voi încuia lumea mea
nu voi lăsa pe nimeni
fără permisiunea,
permisiunea mea!!!

REȚETĂ:

↓ GRĂȚAR VEGAN pentru 30 de oameni

Pentru grătarul la care am participat¹, bucătarul ne-a spus următoarele: eu am înmuiat 5 kg de soia uscată. A fost înmuiată în apă la temperatura camerei timp de 6-7 ore, dar aș recomanda înmuierea peste noapte. Apa fierbinte o face prea spongioasă pentru grătar. După înmuiere, soia se trece prin apă curată după care se stoarce cât de bine se poate. În final, ar trebui să aveți în jur de 10-12 kg de soia, în funcție de produs.

Nu este neapărat nevoie să o marinați mult timp, fiindcă soia este spongioasă și absoarbe repede. Singurul beneficiu al marinării prelungite este că aroma se îmbunătățește pe măsură ce condimentele se întâlnesc și „se înțeleg” între ele. Așadar, dacă aveți timp și voință, pregătiți marinada și înmuiati soia cu o seară înainte de petrecerea la grătar.

- » sos de soia deschis/light (nu închis/dark): 2/3 sos de soia și 1/3 apă, plus 15-20% ulei în funcție de cantitatea de soia (înmuiată). De exemplu, pentru 1 kg de soia, folosesc 150 g de ulei. Nu-mi amintesc exact cât sos de soia am folosit data trecută, pentru că mă ghidam după pipăit, dar aș estima în jur de 100 ml pentru 1 kg de soia înmuiată;
- » adăugați usturoi proaspăt mărunțit, cam un cățel, un cățel jumătate per kilogram, și mixați până obțineți un *smoothie*;

- » adăugați o cantitate generoasă de rozmarin zdrobit (rozmarinul uscat este mai ușor de zdrobit): nu vă fie teamă să folosiți din abundență;
- » adăugați mult piper negru (am folosit 40 g data trecută, dar aș putea folosi mai mult). Dacă este disponibil, adăugați și un pic de piper alb;
- » paprika dulce, din care am folosit 100 g data trecută, dar aveți grijă să nu adăugați prea mult, deoarece poate crea o textură făinoasă și poate strica rețeta;
- » muștar (am folosit un tub, adică aprox. 100 ml) pentru lotul mare, dar și două tuburi ar fi cool);
- » dacă vreți, puteți să adăugați chilli, chimen sau orice alte condimente care vă plac;

Gustați marinada, bineînțeles. Nu trebuie să fie coplesitor de sărată, dar ar trebui să fie destul de sărată, deoarece oamenii mănâncă în general fripturile cu pâine. Dacă nu este suficient de sărată, adăugați sare normală mai degrabă decât mai mult sos de soia.

Nu în ultimul rând, folosiți cărbune pentru grătar: fumul este condimentul principal din toată povestea asta. Dacă folosiți un grătar electric, pur și simplu nu va fi la fel, dar puteți adăuga niște paprika afumată sau orice alt condiment afumat pe care îl aveți și îl îmbunătățiți puțin.

Câteva sugestii și idei la care să vă gândiți atunci când organizați un **Food not Bombs**:

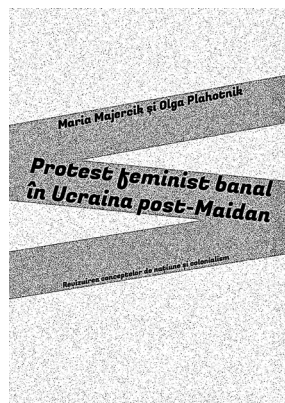
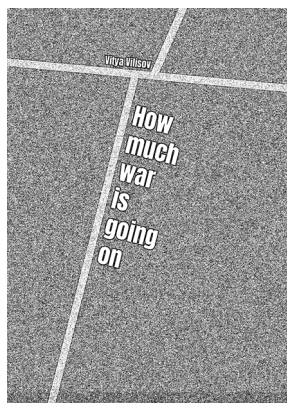
- » păstrați igiena spațiului de gătit și a instrumentelor, spălați legumele și ambalajele folosite la transport și la servire. Spălați-vă pe mâini des.
- » atunci când faceți meniul, luați în calcul posibile alergii și opțiunea unei mâncări mai puțin sau deloc condimentate/iuți.
- » porția de mâncare pentru o persoană cântărește în medie 400-500g.
- » o mâncare nutritivă conține carbohidrați (cartofi, paste sau orez), diferite legume și proteine (leguminoase) gătite. Dacă aveți posibilitatea, adăugați salate din legume proaspete sau semințe.
- » un desert, ceva dulce este întotdeauna apreciat.
- » gândiți-vă la timp: programați gătitul astfel încât la servire mâncarea să fie caldă și să evitați reîncălzirea.
- » pregătiți un banner cu **Food not Bombs** și un mic flyer despre acțiunea voastră.

Cantități orientative pentru o porție pentru felul principal (în varianta lor uscată):

- » orez 50g -70g
- » paste: 90g
- » cartofi: 200g-300g
- » leguminoase (fasole, linte, mazăre, bob, năut): 30g-60g
- » legume: 150g-250g
- » fructe: 100g-150g

1. Poți citi povestea din spatele grătarului la pp. 29-35.

Broșurile acestea au apărut în 2024 pe site-ul pagini-libere.ro, unde le și puteți găsi și răsfoi!

C. Gansit
**Ocuparea
studentească de la
UBB din 2013**

>>>

În martie 2013 a avut loc prima ocupare studentească din Cluj. Au trecut 11 ani de atunci. Textul acesta și-ar fi avut, mai degrabă, rostul acum un an, la „întâlnirea de zece ani”, așa cum se face după ce termini liceul sau facultatea, când te întâlnești cu foștii colegi și vedeți ce ați mai făcut în tot acest răstimp.

De altfel, tot anul 2023 ar fi trebuit să aibă loc diverse aniversări ale evenimentelor care au avut loc în 2013. N-a fost să fie (în afară de aniversarea a 10

ani de spațiu a.casă), dar 2024 e un an la fel de bun ca oricare altul pentru aducere aminte. Cu atât mai mult în contextul recentelor mobilizări globale ale studenților și a ocupării de către aceștia a spațiilor și/sau a clădirilor universităților acuzate că ar fi partenere cu diferite companii și instituții care susțin războiul genocidar dus de statul Israel în Palestina.

Dar ce s-a întâmplat în martie 2013? Citiți broșura și veți descoperi!

